

[ΑΝΑ]ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΟΡΙΑ
μια χωρική εμπειρία μνήμης

ΜΑΡΤΙΟΣ 2018
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ:
ΠΑΣΙΑ ΜΑΡΙΝΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ ΕΛΕΝΑ
ΜΑΡΔΑ ΝΕΛΛΗ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ:
ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

[ΑΝΑ]ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΟΡΙΑ
μια χωρική εμπειρία μνήμης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

[1]	ΤΟ ΘΕΜΑ	07
[2]	Ο ΤΟΠΟΣ	11
[3]	Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	33
[4]	Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ	61
[5]	Η ΠΡΟΤΑΣΗ	71

[1]

TO Θ EMA

*Το σύνορο είναι ταυτόχρονα απάντηση και ερώτημα...
Αποτελεί απάντηση στη σύγκρουση,
γίνεται ερώτημα στην υπέρβαση και απαντά ξανά με φραγμό.
Η ύπαρξή του ανοίγει το ζήτημα των ορατών και αόρατων διασχίσεων,
ενός ορατού και αόρατου τείχους...*

Έχοντας ως πεδίο αναφοράς τη Νεκρή Ζώνη στην Κύπρο, ένα πολύ ισχυρό σύνορο-όριο, αυτός ο προβληματισμός αποτέλεσε την αφορμή για την παρούσα διπλωματική εργασία η οποία επιχειρεί τόσο να πάρει μια θέση στον προβληματισμό, όσο και να προτείνει μια πιθανή απάντηση στο ερώτημα, κατά πόσο η αρχιτεκτονική μπορεί ακόμη, να επέμβει και να διαχειριστεί καταστάσεις κοινωνικού τραύματος, να ενσαρκώσει μνήμη και να εκφράσει συναισθημα .

Η διπλωματική εργασία αφορά τη δημιουργία μιας χωρικής εμπειρίας μνήμης, μίας βιωματική εμπειρίας η οποία επιδιώκει μέσω του αρχιτεκτονικού χώρου να προκαλέσει συναισθήματα και αναμοχλεύσει τη μνήμη αναφορικά με το σύγχρονο παρελθόν του τόπου.

Η παρέμβαση τοποθετείτε στη Νεκρή Ζώνη, στην πρωτεύουσα της Κύπρου, την Λευκωσία και πιο συγκεκριμένα στο σημείο τομής του τεχνητού αυτού ορίου με ένα φυσικό όριο, τον Πεδιαίο ποταμό. Η Νεκρή Ζώνη, ή επίσημα Γραμμή κατάπαυσης του πυρός, όντας από το 1974 η γραμμή διαχωρισμού της Νότιας (ελεύθερη) με την Βόρεια (κατεχόμενη) Κύπρο, είναι συνυφασμένη με τον πόλεμο αποτελώντας υλική του απόδειξη. Είναι μια ακατέργαστη λωρίδα γης παραδομένη στο χρόνο και την εγκατάλειψη, πεδίο αναφοράς για την μνήμη του τόπου. Αντίθετα, ο Πεδιαίος ποταμός, σημείο αναφοράς για την ίδρυση και την εξέλιξη της πόλης αποτελεί σύμβολο και πηγή ζωής. Διασχίζει ολόκληρη την πόλη από νότο προς βορρά, διαπερνώντας την Νεκρή ζώνη δημιουργώντας τον προβληματισμό αν αποτελεί όριο ή σύνδεση. Ο αντιφατικός αυτός τόπος, το σημείο τομής τεχνητού και φυσικού ορίου, το σημείο τομής συνέχειας ασυνέχειας, ζωής και θανάτου, γίνεται ο χώρος υποδοχής για τις μνήμες των κατοίκων, γίνεται χώρος διαλόγου, χώρος προβληματισμού, χώρος ερώτησης και ίσως απάντησης για το παρελθόν το παρόν και το μέλλον αυτού του τόπου.

[2]

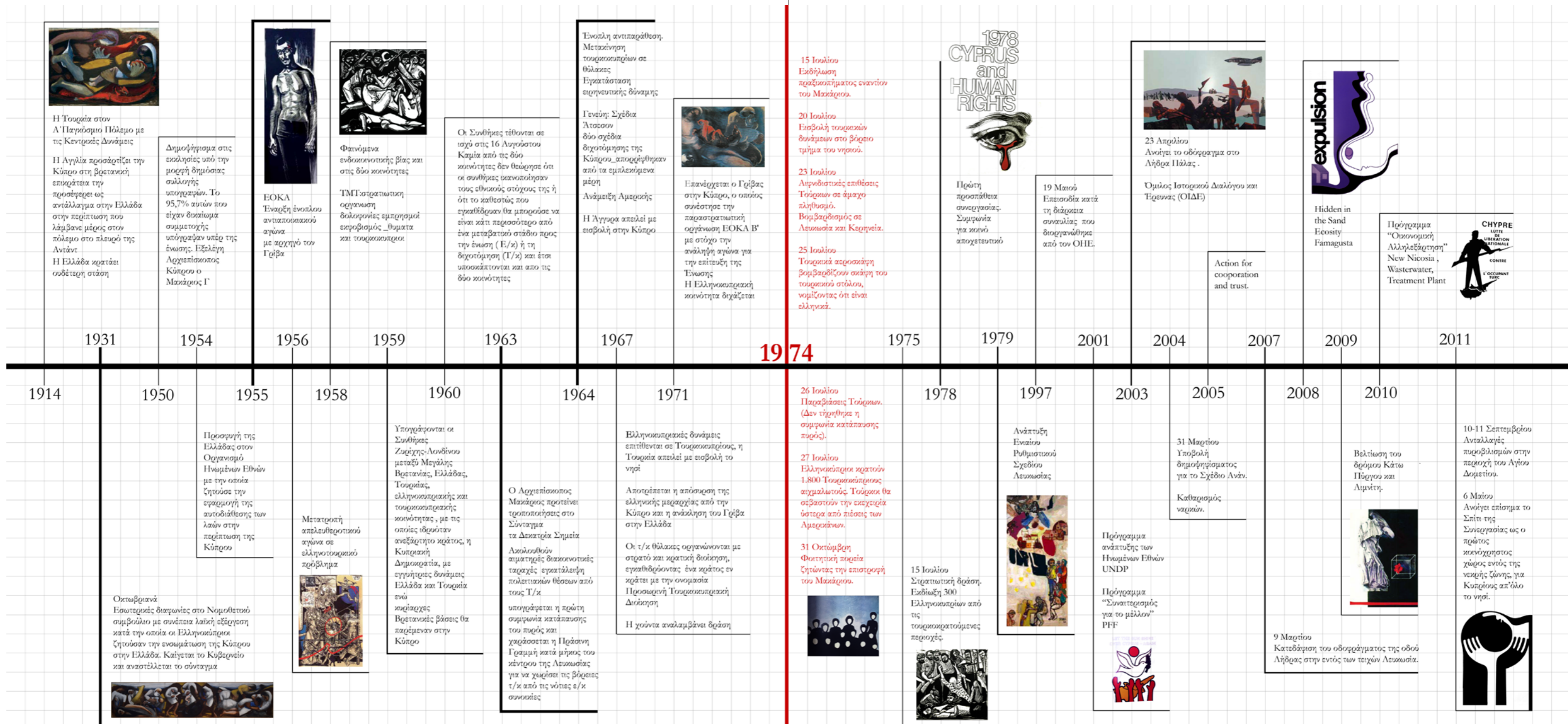
Ο ΤΟΠΟΣ

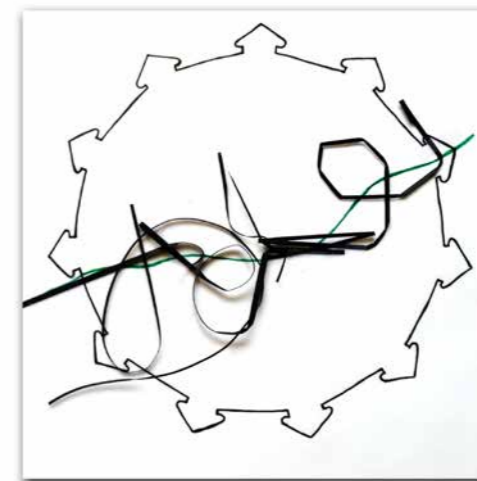
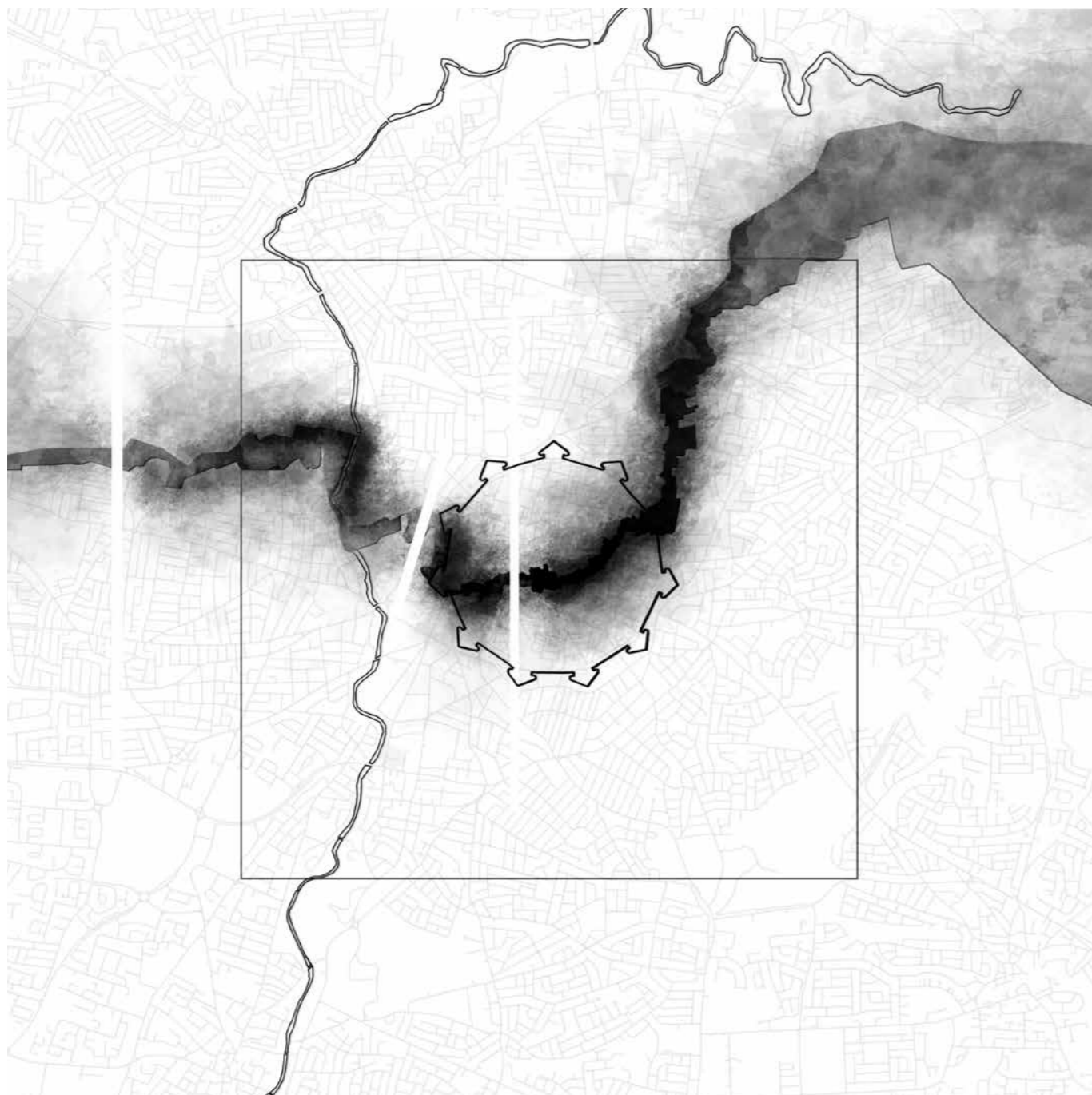

Η Κύπρος χάρη στη γεωγραφική της θέση, εξ ανέκαθεν αποτελούσε τόπο γεωπολιτικών συγκρούσεων και διεκδικήσεων. Από το 1974 μέχρι και σήμερα είναι μοιρασμένη στα δύο από την Νεκρή Ζώνη ή επίσημα Παρεμβαλλόμενη Γραμμή του Ο.Η.Ε. στην Κύπρο, ένα επίμηκες τμήμα εδάφους, το οποίο διασχίζει το νησί, από τις ακτές τις Μόρφου στα δυτικά, μέχρι τις ακτές της Αμμοχώστου στα ανατολικά και έχει συνολικό μήκος 180χλμ και μεταβαλλόμενο πλάτος που κυμαίνεται από 0 μέχρι 7χλμ.

Ξεκίνησε αρχικά στη Λευκωσία, μετά από διακοινοτικές εντάσεις στη δεκαετία του '60 μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, χωρίζοντας τις δύο κοινότητες στα νότια και βόρεια της πόλης αντιστοίχως. Μετά την τούρκικη εισβολή στην Κύπρο το 1974, επεκτάθηκε, χωρίζοντας ολόκληρο το νησί σε δύο τμήματα, με το βόρειο τμήμα να θεωρείται, έκτοτε, ως υπό τουρκική κατοχή έδαφος. Από τη δημιουργία της μέχρι σήμερα, αποτελεί έδαφος ελέγχου των ειρηνευτικών δυνάμεων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

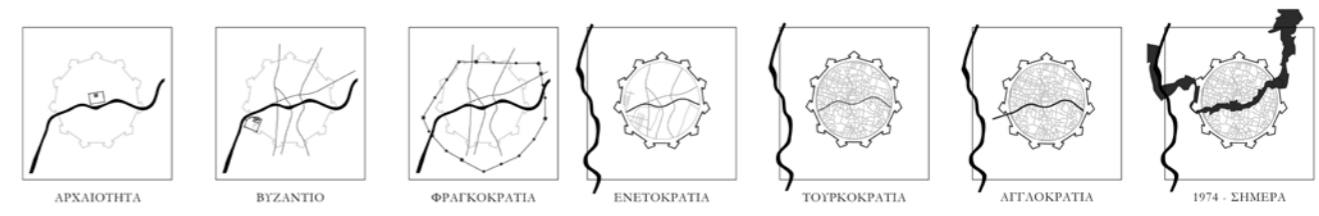
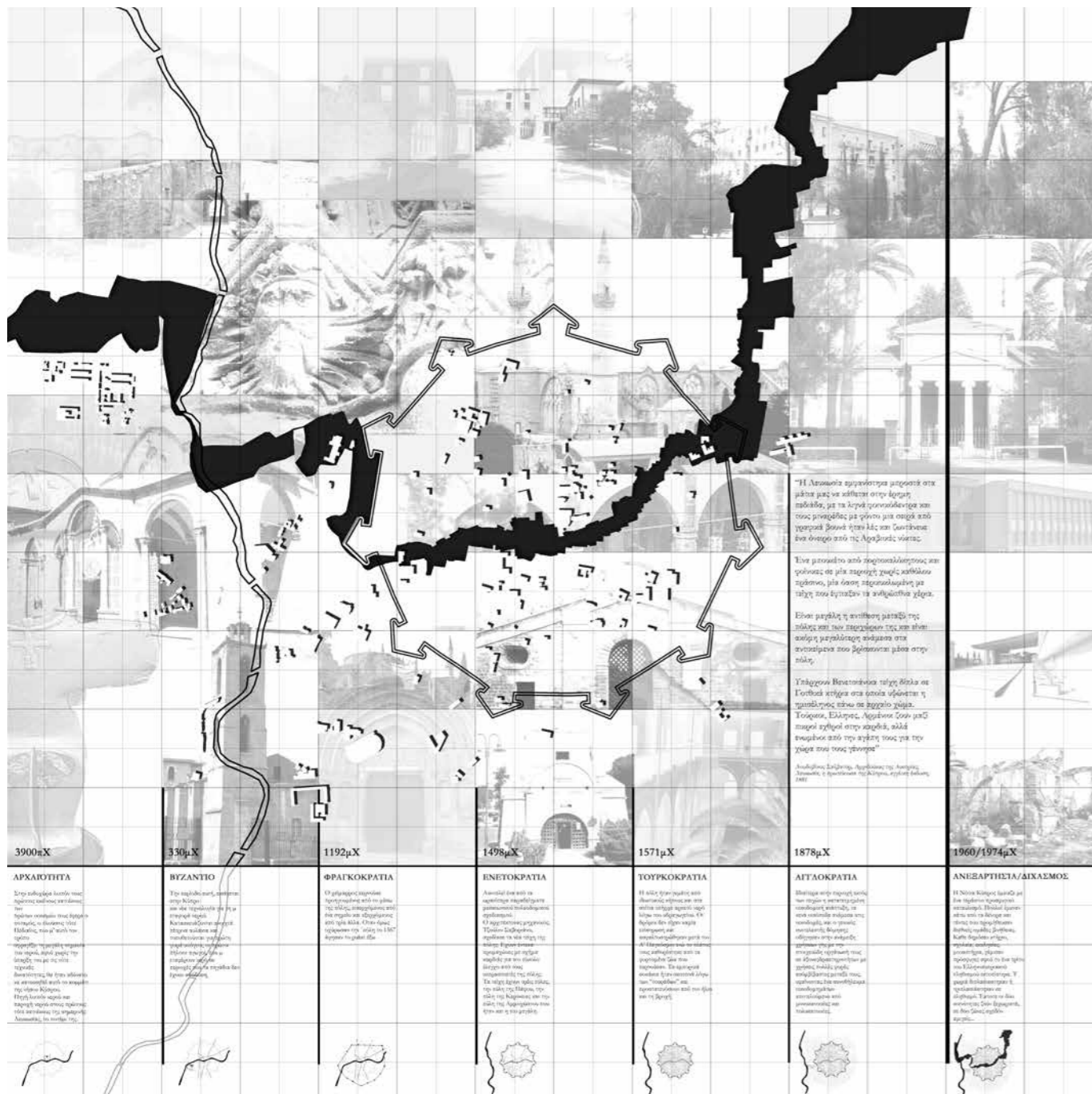
Στο εξωαστικό τοπίο τα όρια της Ν.Ζ. χαρακτηρίζονται ως οπτικώς ρευστά και ασαφή. Η συνέχεια του γεωγραφικού ανάγλυφου δε διακόπτεται και το φυσικό περιβάλλον αναπτύσσεται ανενόχλητα παρά τις διαχωριστικές γραμμές, μετατρέποντας τη Ν.Ζ σε ένα περισσότερο ιδεατό ρήγμα το οποίο αφήνει αδιάσπαστη την εικόνα της φύσης. Το άκρως αντίθετο φαινόμενο παρουσιάζεται στο αστικό τοπίο το οποίο "παραβιάζεται" πλήρως από την ύπαρξη της Ν.Ζ δημιουργώντας μια τεράστια τομή.

Η Νεκρή Ζώνη μοιράζει την Λευκωσία στα δύο, έχοντας πολύ αυστηρά και πυκνά όρια στο ιστορικό κέντρο της πόλης, σε κλίμακα, που φτάνει αυτήν του οικοδομικού τετραγώνου, σε χαρακτηριστικά κτηριακού αποθέματος, η προσωρινής κατασκευής, ενώ όσο απομακρυνόμαστε από τον πυρήνα το όριο αποκτά πιο χαλαρή υπόσταση. Παρόλα αυτά, ανάμεσα στους ακρωτηριασμένους δρόμους υπάρχουν τρία σημεία κατά μήκος της Ν.Ζ. στα οποία από το 2003 και έπειτα έγινε σταδιακή άρση των οδοφραγμάτων, καθιστώντας δυνατή την ροή και την επικοινωνία μεταξύ των δύο τμημάτων της πόλης.

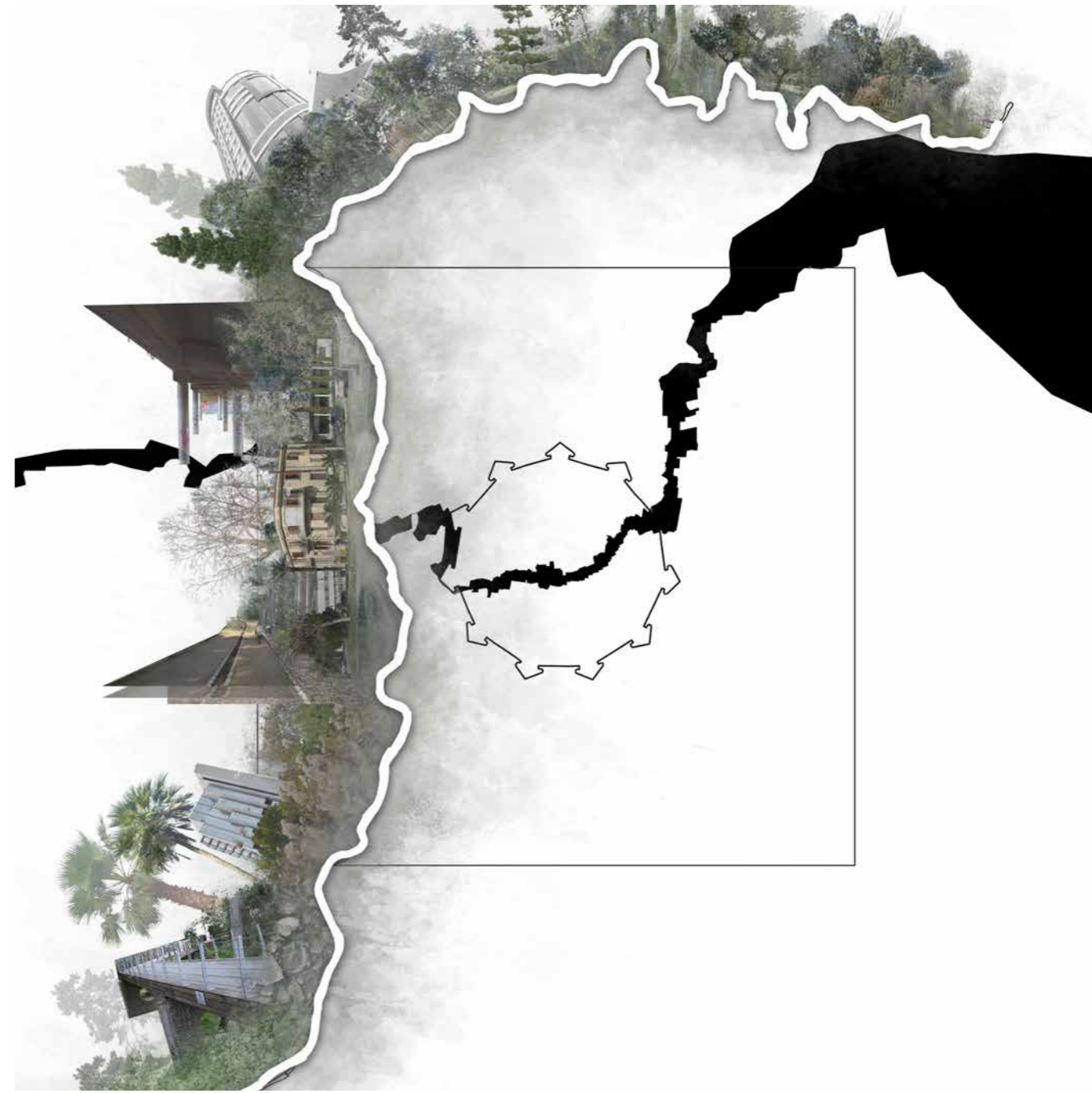
Μια διαφορετικού είδους ροή συνιστά ο Πεδιαίος Ποταμός ο οποίος διασχίζει ολόκληρη την πόλη τέμνοντας την Νεκρή Ζώνη αποτελώντας έναν ισχυρό άξονα πρασίνου και για τα δύο τμήματα της πόλης. Ενδιαφέρον εδώ παρουσιάζει η χωρική εξέλιξη της Λευκωσίας στο πέρασμα των αιώνων αφού ο ποταμός προηγουμένως έχοντας διαφορετική κατεύθυνση περνούσε στο σημερινό ίχνος της Νεκρής Ζώνης ενώ ταυτόχρονα αποτέλεσε και την αφορμή για την ίδρυση της πόλης.

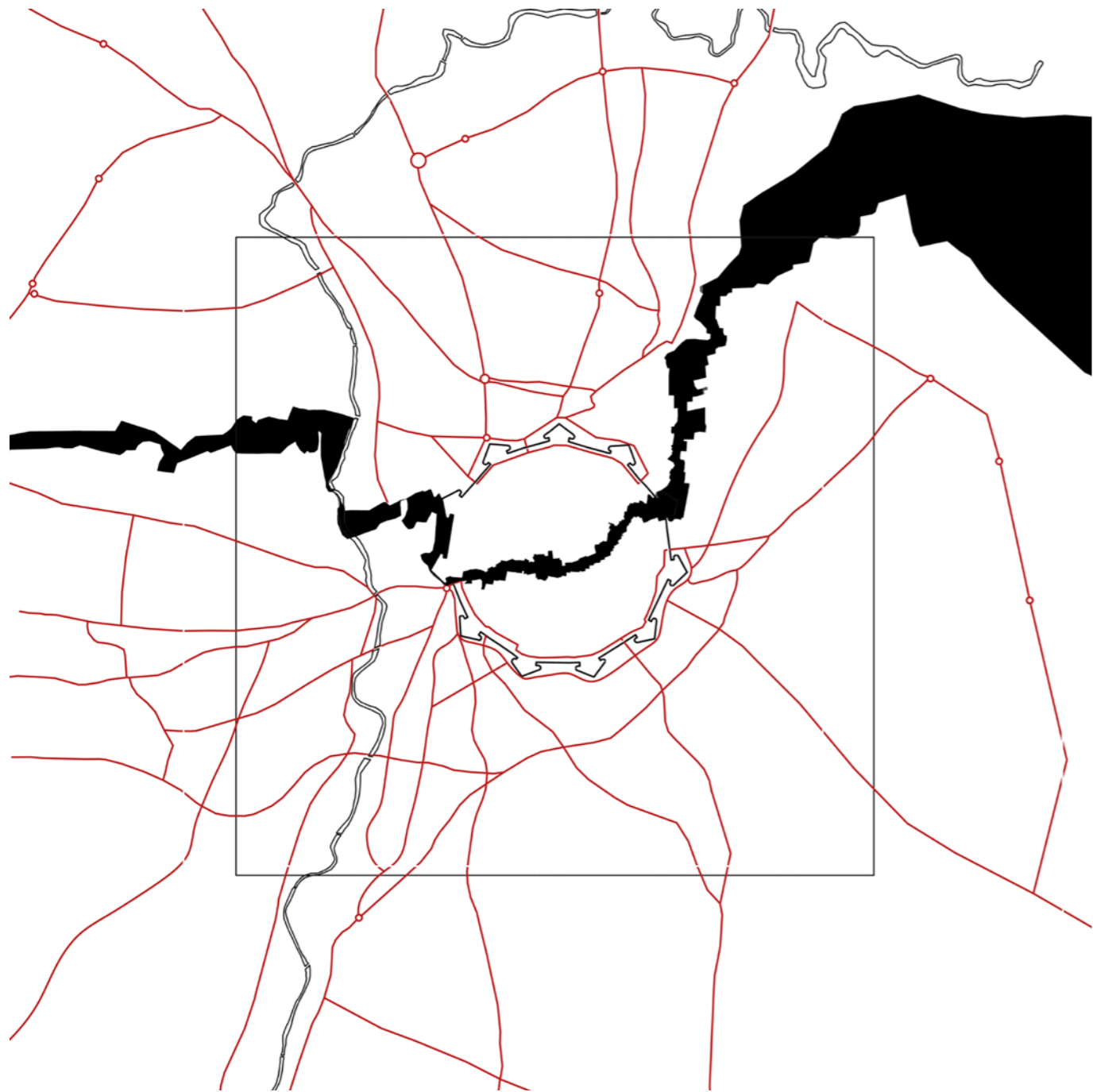

Στο ιστορικό κέντρο της Λευκωσίας, το ανθρωπογενές σύνορο της Ν.Ζ., αντιστοιχούσε, κάποτε, σε ένα φυσικό σύνορο, τον Πεδιαίο ποταμό. Ο Πεδιαίος υπήρξε καίριας σημασίας για την πόλη, αφού αποτελούσε, όχι μόνο την αφετηρία για τη δημιουργία της στην αρχαιότητα, αλλά και σημείο αναφοράς για τη μετέπειτα εξέλιξή της. Διασχίζοντας την από δυτικά προς ανατολικά, παρήγαγε ένα είδος χωρικής ασυνέχειας, ορίζοντας στα βόρεια και νότια του, δύο περιοχές. Όμως, η υδάτινη αυτή γραμμή, όχι μόνο δεν αποτελούσε γραμμή διαχωρισμού για τις εκατέρωθεν περιοχές της, αλλά αντίθετα, τροφοδοτώντας την πόλη με νερό, συνιστούσε, γι' αυτές, πηγή ζωής. Ακόμα και μετά την πρώτη οχύρωση της Λευκωσίας, κατά τη Φραγκοκρατία, ο Πεδιαίος συνέχισε να διασχίζει την πόλη, περνώντας μέσα από τα τείχη της.

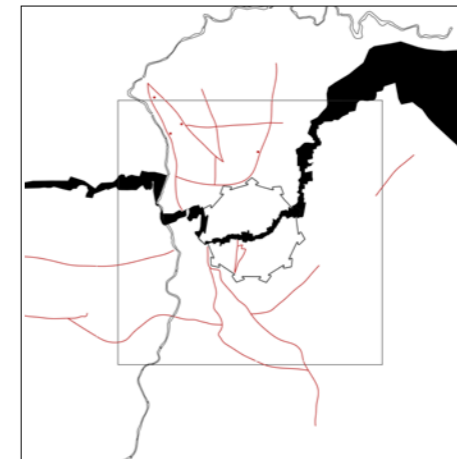
Όταν, κατά την Ενετοκρατία, οικοδομήθηκε η νέα οχύρωση, η οποία διατηρείται μέχρι σήμερα, ο Πεδιαίος εκτράπηκε, για αμυντικούς λόγους, εκτός των τειχών και ως εκ τούτου, έγινε σύζευξη των δύο τμημάτων της πόλης. Ο άξονας Δύσης-Ανατολής, τον οποίο καταλάμβανε προηγουμένως ο ποταμός, λειτουργούσε πλέον ως η συρραφή των δύο πλευρών, ενώ εξελίχθηκε στον κυριότερο δρόμο της Λευκωσίας, συγκεντρώνοντας όλες τις εμπορικές και δημόσιες δραστηριότητες. Ο άξονας αυτός, ο οποίος αντιστοιχούσε στη μεταγενέστερη οδό Ερμού, αποτελούσε για πολλούς αιώνες, το κύριο πεδίο αναφοράς της ζωής των κατοίκων, μέχρι τη στιγμή που μετατράπηκε και πάλι σε όριο, όχι φυσικό αυτή τη φορά, αλλά τεχνητό.

Στα μέσα του 20ού αιώνα σημειώθηκαν οι πρώτες εχθροπραξίες μεταξύ των δύο κοινοτήτων στο κέντρο της Λευκωσίας, γεγονός που οδήγησε στο διαχωρισμό τους σε νότιο και βόρειο τμήμα στην πόλη, με την άλλοτε πολυσύχναστη οδό Ερμού να αποτελεί τη γραμμή του διαχωρισμού. Στην αρχή, ο διαχωρισμός έγινε με την τοποθέτηση συρματοπλεγμάτων από τους Άγγλους, ενώ το 1963, μετά από αιματηρές συγκρούσεις μεταξύ τους, χαραχτηκε η λεγόμενη Πράσινη Γραμμή από τις ειρηνευτικές δυνάμεις του Ο.Η.Ε., η οποία αντιστοιχούσε χωρικά στην οδό Ερμού. Μετά την τούρκικη εισβολή του 1974, το όριο της Πράσινης Γραμμής μονιμοποιήθηκε και μετατράπηκε σε μία συνεχόμενη έκταση γης, τη Ν.Ζ., η οποία επεκτάθηκε σε ολόκληρη την Κύπρο, διαιρώντας το νησί και μαζί την πρωτεύουσά του, σε δύο τμήματα.

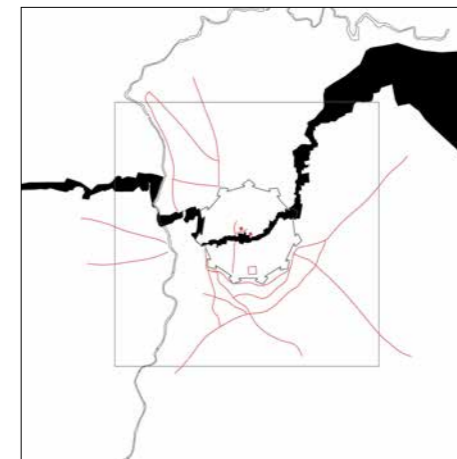

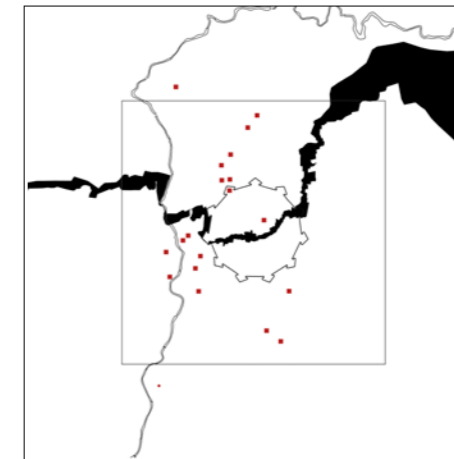
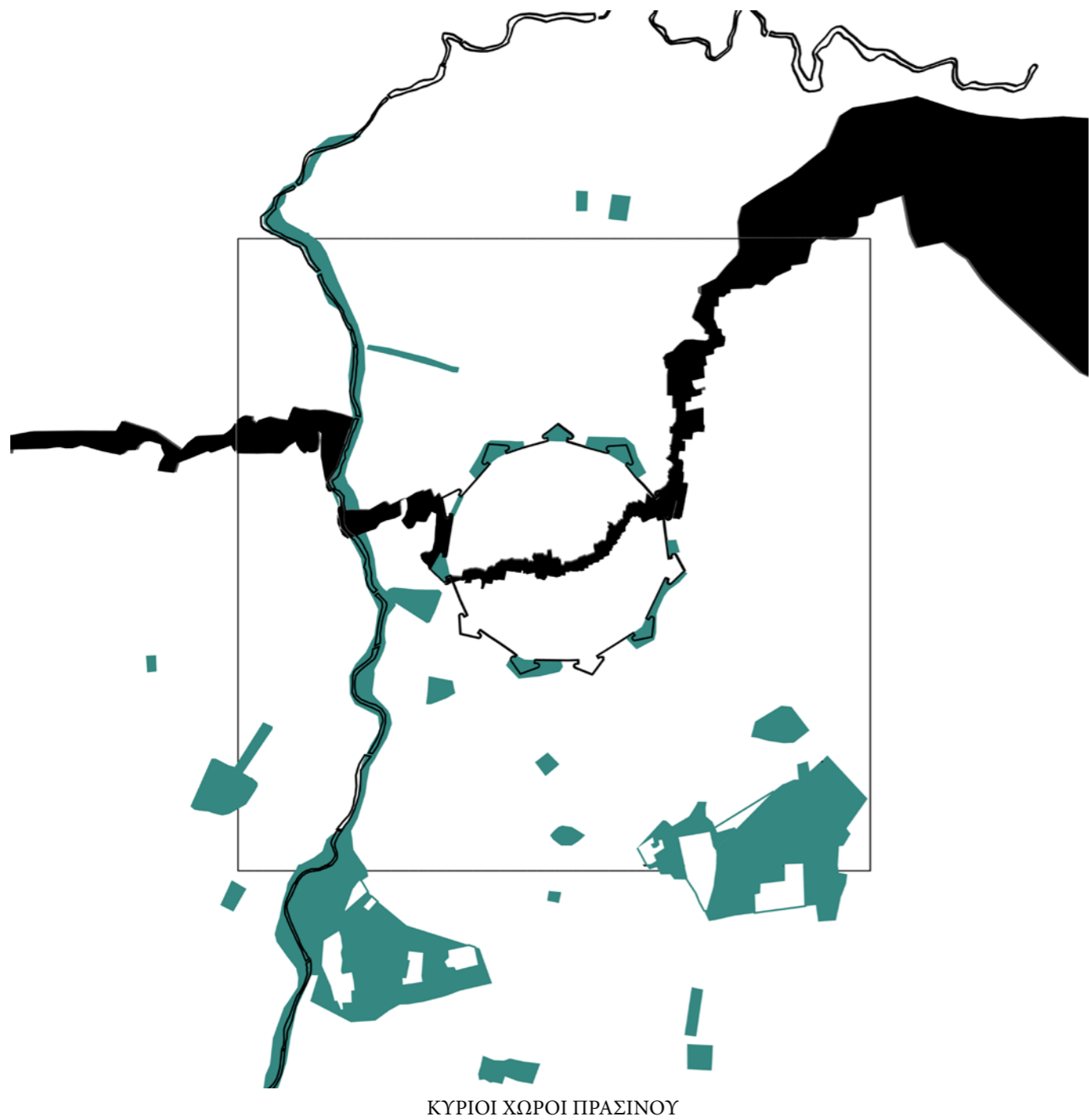
ΚΥΡΙΑΙ ΟΔΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

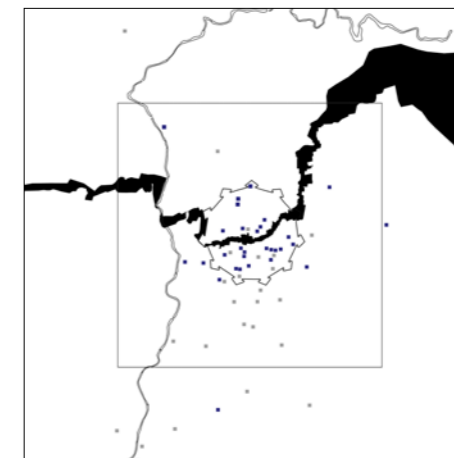
ΑΞΟΝΕΣ ΑΝΑΨΥΧΗΣ

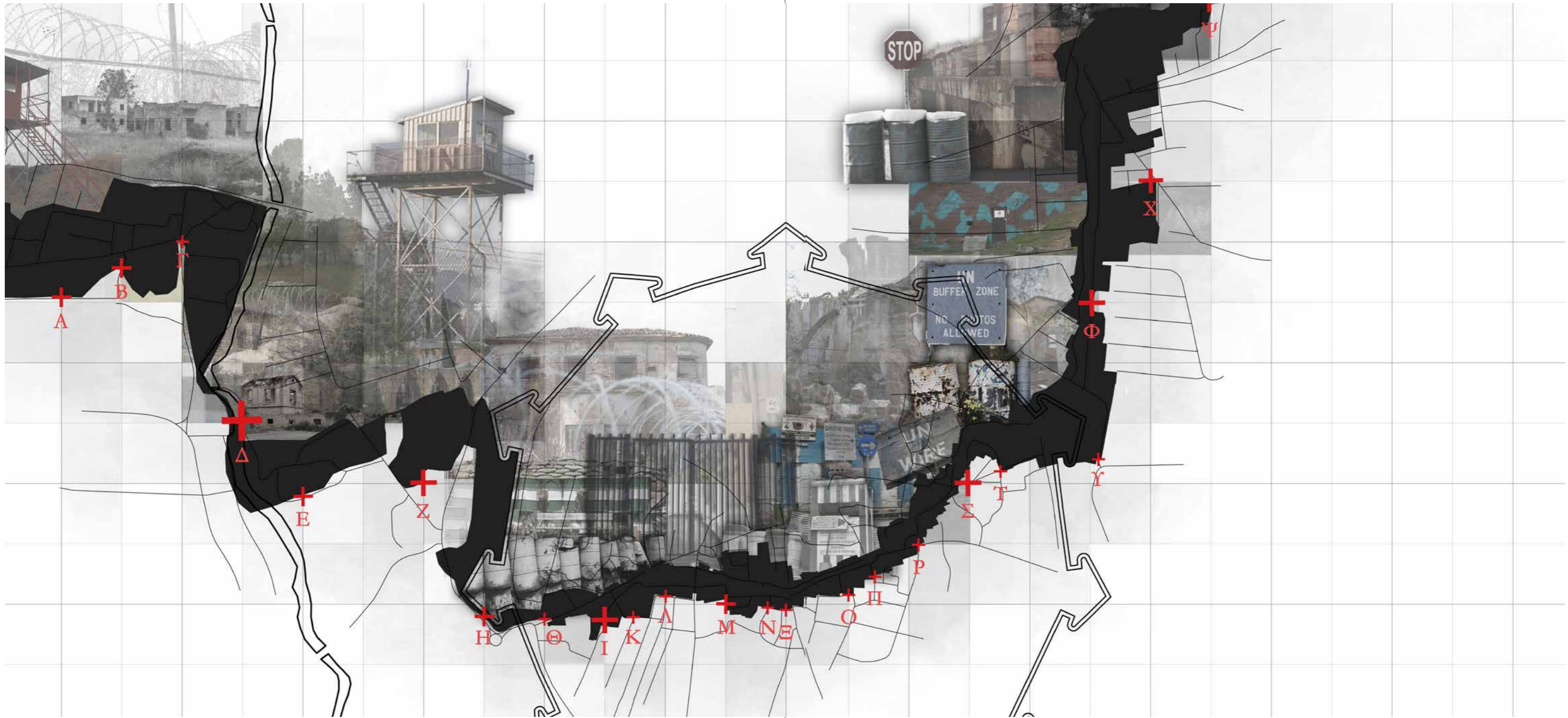
ΑΞΟΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

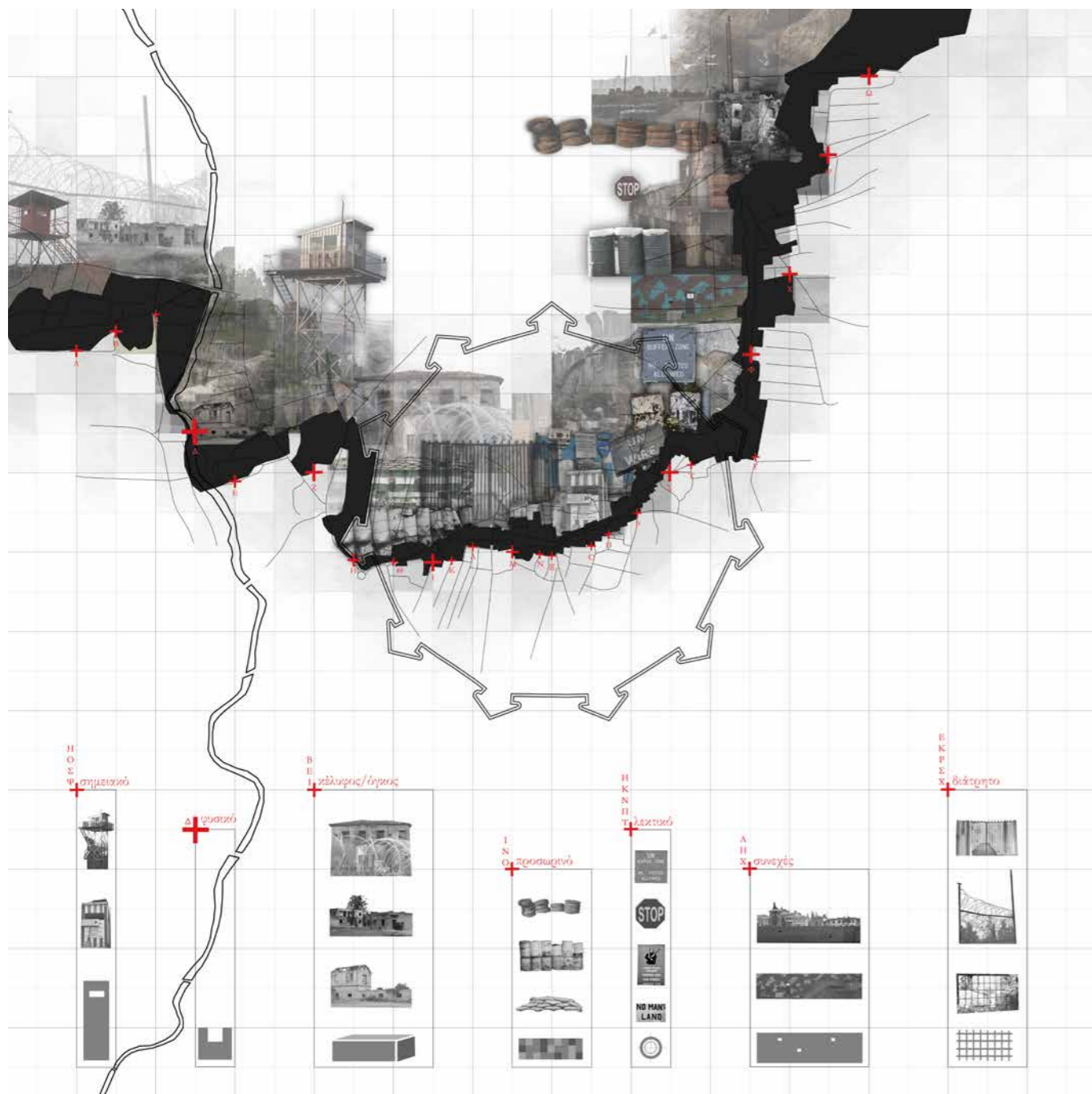

ΔΟΙΗΚΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

ΜΟΥΣΕΙΑ
ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

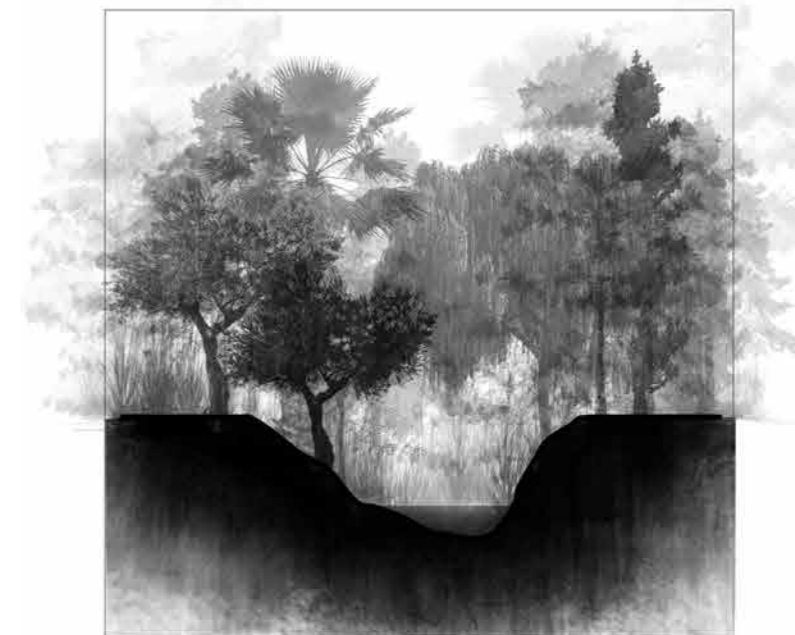
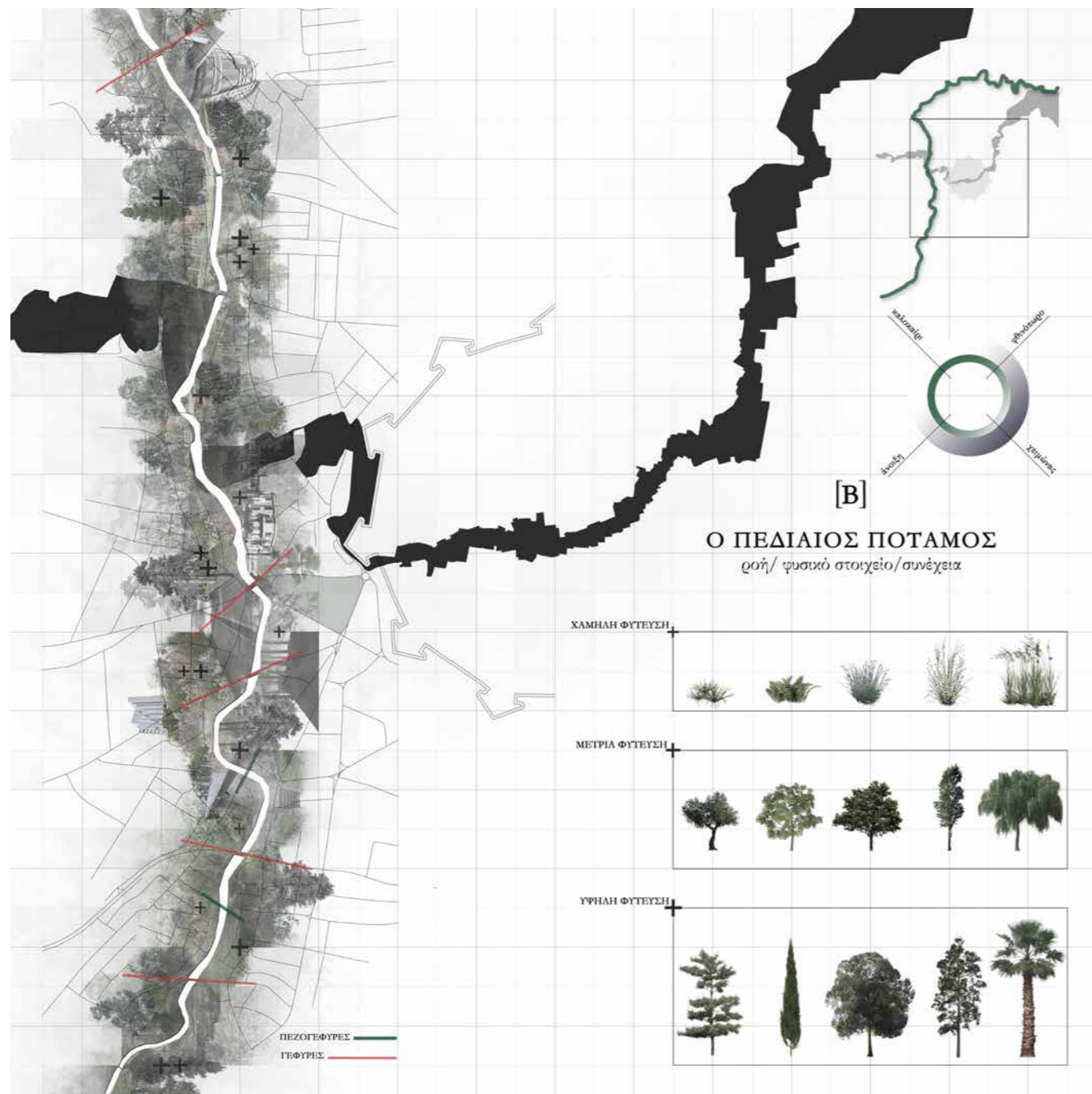

Τα υλικά όρια της Νεκρής Ζώνης αποτέλεσαν τα πρώτα εργαλεία για την σχεδιαστική προσέγγιση του θέματος αφού αποτέλεσαν το λεξιλόγιο πάνω στο οποίο βασίστηκε η χωρική ερμηνεία της Ζώνης, για να αποτελέσουν στη συνέχεια τη βάση πάνω στην οποία θα εξαχθεί το λεξιλόγιο και κατ'επέκταση οι έννοιες

Στο ιστορικό κέντρο της Λευκωσίας, με τη δημιουργία της Ν.Ζ., όσοι δρόμοι τη διέσχίζαν, διακόπηκαν βίαια με την παρεμβολή υλικών εμποδίων τα περισσότερα των οποίων αποτελούν αυτοσχέδιες κατασκευές με προσωρινό χαρακτήρα. Τα όρια παρουσιάζουν έντονη ποικιλομορφία ενώ κανένα δεν είναι ακριβώς ίδιο με κάποιο άλλο. Παρόλα αυτά εντοπίζονται όρια με παρόμοια «αρχιτεκτονικά» χαρακτηριστικά έτσι ώστε να μπορούμε να τα εντάξουμε στις εξής βασικές κατηγορίες: επίπεδο, όγκος, σημείο.

Ως σημείο περιγράφονται τα όρια τα οποία εμφανίζονται σημειακά στο χώρο όπως κατακόρυφα στοιχεία εποπτείας [παρατηρητήρια] ή λεκτικά στοιχεία (πινακίδες απαγόρευσης) η παρουσία των οποίων δεν εμποδίζει πρακτικά την πρόσβαση ή την οπτική συνέχεια εντός της νεκρής ζώνης αλλά μόνο νοητικά. Ενώ η υλική τους υπόσταση είναι ελάχιστη σε σχέση με άλλα ήδη ορίων, λειτουργούν με πιο αποτρεπτικό τρόπο, αφού προκαλούν έντονα το αίσθημα της απαγόρευσης και της εποπτείας.

Ως επίπεδο περιγράφονται όρια τα οποία εμφανίζονται ως συνεχή στοιχεία στο χώρο τα οποία εμποδίζουν πλήρως την πρόσβαση και ενίοτε την ορατότητα. Σε αυτήν την κατηγορία εντάσσονται Τοιχία δομημένα με αρχιτεκτονικούς όρους τα οποία έχουν έναν πιο μόνιμο χαρακτήρα, Τοιχία δομημένα αυτοσχέδιους όρους από ευτελή υλικά όπως σακιά, βαρέλια, λάστιχα αυτοκινήτων, τα οποία έχουν πιο προσωρινό χαρακτήρα ή διάτρητα συνεχή στοιχεία όπως συρματοπλέγματα και κάγκελα. Η παρουσία τους στο χώρο είναι αρκετά έντονη αφού τόσο η υλικότητα τους όσο και η τοποθέτησή τους βρίσκεται σε πλήρη ασυμφωνία με το αστικό περιβάλλον και προκαλούν έντονα το αίσθημα της περιέργειας αφού δια μέσω κενών και ανοιγμάτων επιτρέπουν την παρατήρηση στο εσωτερικό της Νεκρής Ζώνης.

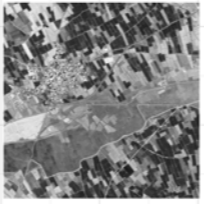

Η κοίτη του Πεδαιίου Ποταμού ως φυσικό όριογια την νεκρή Ζώνη και ταυτόχρονα ως ροή ως συνέχεια για την πόλη

Ως όγκος περιγράφονται στοιχεία τα οποία αποτελούν μέρος του δομημένου περιβάλλοντος της πόλης όπως παράδειγμα εγκαταλελειμμένα αρχιτεκτονικά κελύφη, κτήρια, στα οποία πόρτες και παράθυρα σφραγιστήκαν προκειμένου να μορφώσουν το όριο όπως επίσης στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος όπως για παράδειγμα ο Πεδαιός ποταμός, του οποίου η κοίτη, με την πυκνή βλάστηση αποτελεί για μεγάλο μήκος της νεκρής ζώνης, όριο. Έχοντας μεγάλη υλική υπόσταση, εμποδίζουν πλήρως τόσο την πρόσβαση όσο την ορατότητα και τη συνέχεια. Σε σχέση με τα υπόλοιπα ήδη ορίων, η παρουσία τους στο χώρο δεν είναι τόσο έντονη αφού παρουσιάζουν μεγαλύτερη συνέπεια με τον αστικό ιστό.

[3]

Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

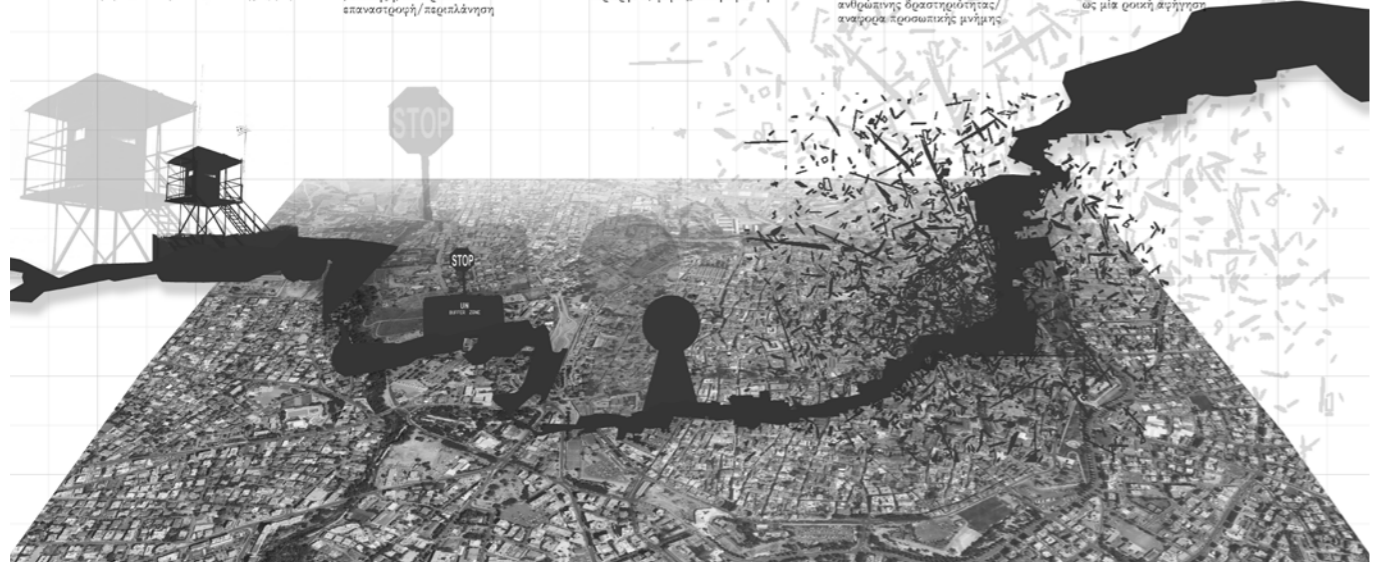
η εποπτεία/ο έλεγχος
η συνεχής αίσθηση ότι υπάρχει εκ των άνωθεν παρακολούθηση το φυλάκιο / η παρουσία στρατιωτών / ο ΟΗΕ / φόβος / ανασφάλεια / οπισθοχώρηση

το αδιέξοδο/το τέρμα
η συνεχής πορεία / το πιασμένο / η αίσθηση της απαγόρευσης / το ακρόαση διακοπή / έκπληξη / δυσάρεστα επαναστροφή / περιπλάνηση

το κρυφοκόιταγμα
η συνεχής προσπάθεια προσέγγισης του ανοίκειου / κρυφό προσωπικό, γρήγορο, κατάχρηστος οπών περιέργεια / φόβος / απογοήτευση

το υλικό/νοητό θραύσμα
οτι έχει απομείνει στον χώρο θραυσματικά ως κατάλοιπο, υλικό και άυλο αρχιτεκτονικά θραύσματα προσωπικά αντικείμενα ανθρώπινες δραστηριότητες / αναφορά προσωπικής μνήμης

το ίχνος - η μνήμη
το ίχνος, το αποτύπωμα του παρελθόντος στο παρόν χωρικά (ως συνεχές) το ίχνος ως μνήμη, το αποτύπωμα του παρελθόντος κοινωνικά ως μία ροική αφήγηση

Η ΕΠΟΠΤΕΙΑ | Η ΑΜΥΝΑ
η συνεχής αίσθηση ότι υπάρχει εκ των άνωθεν παρακολούθηση το φυλάκιο | η παρουσία στρατιωτών | ο ΟΗΕ | φόβος | ανασφάλεια | οπισθοχώρηση

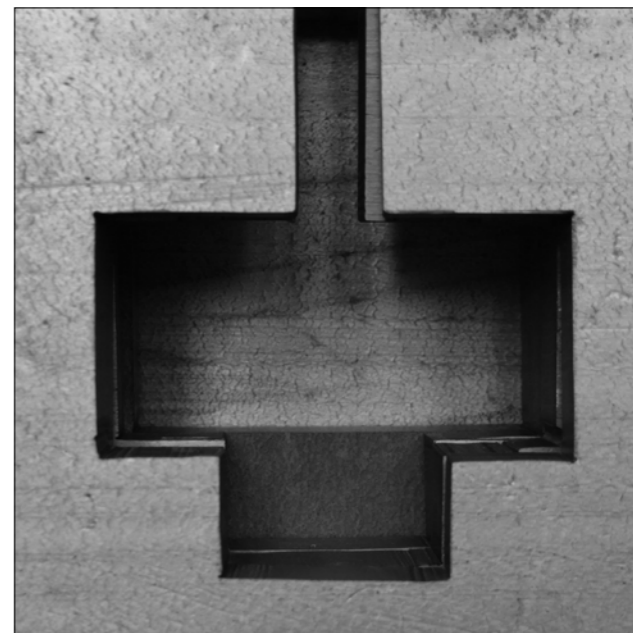
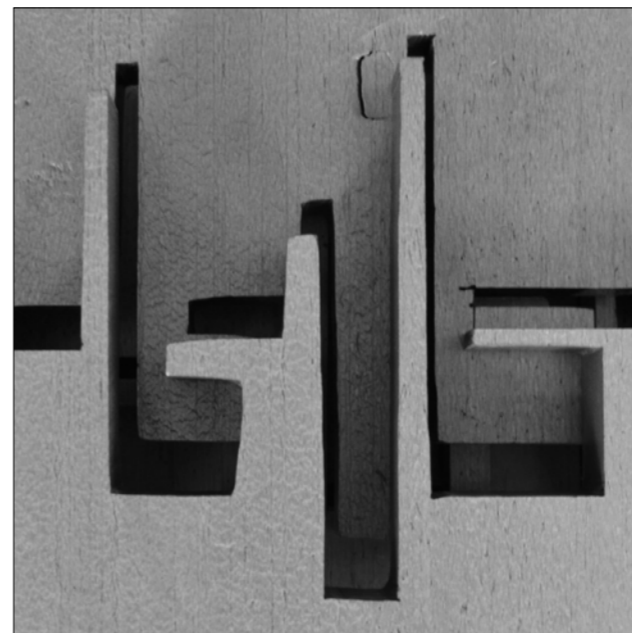
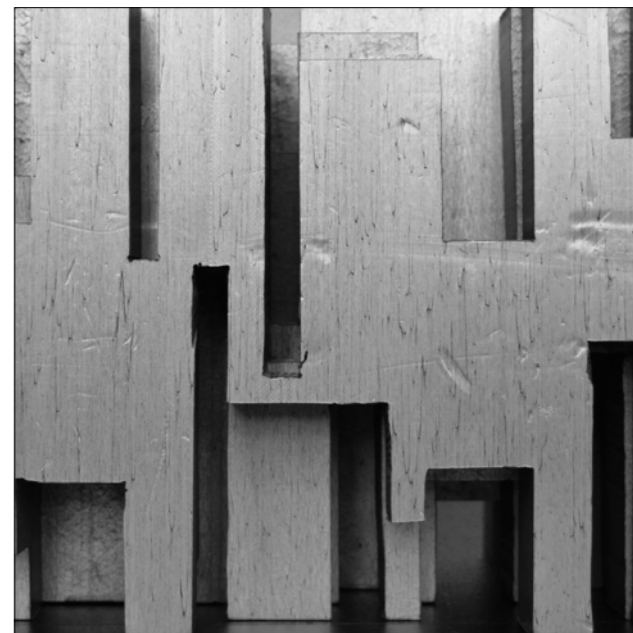
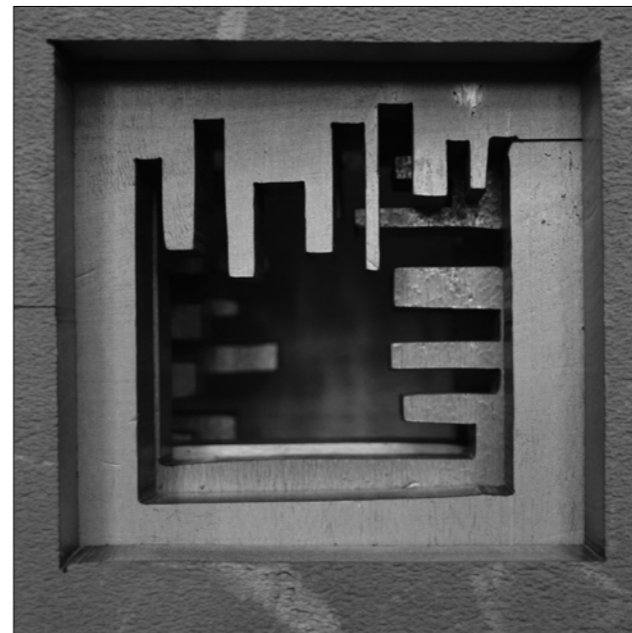
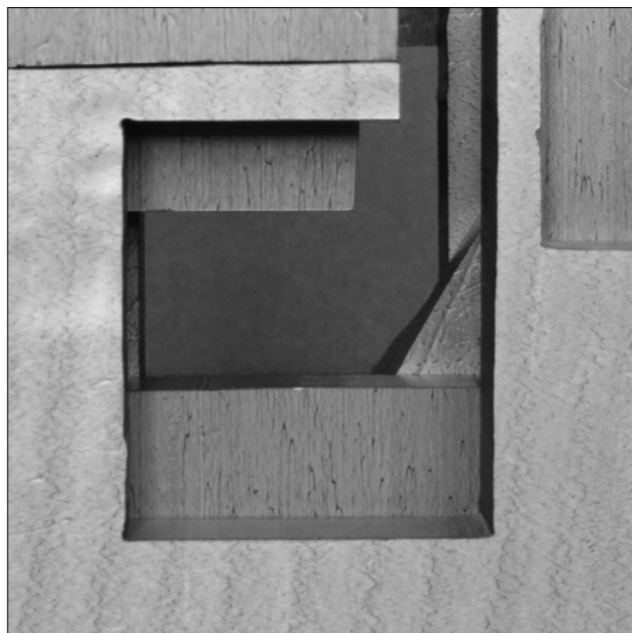
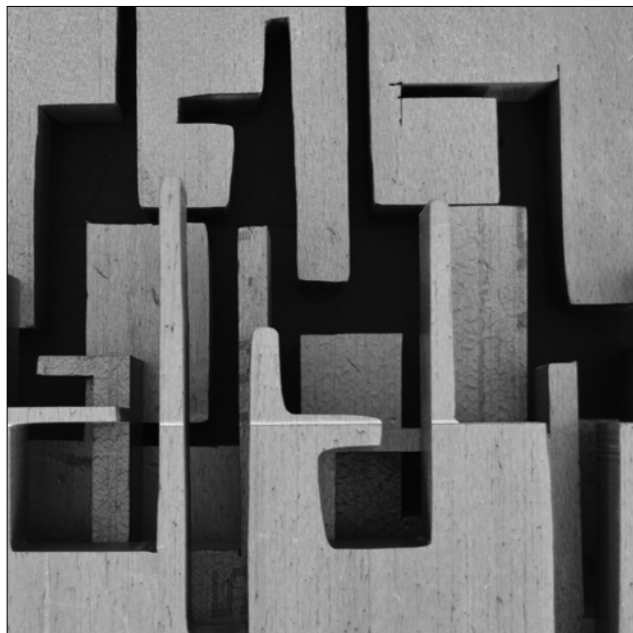
Η ΑΜΥΝΑ | Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΝΑΧΩΜΑ
το σκάψιμο | το καταφύγιο | το υπόσκαφο η ασφάλεια

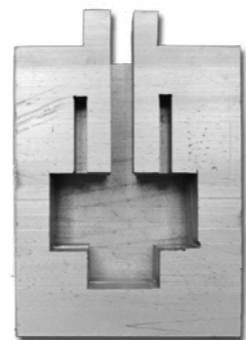
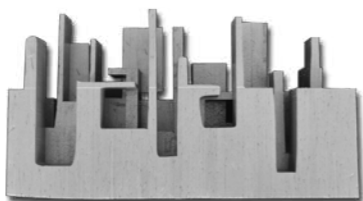
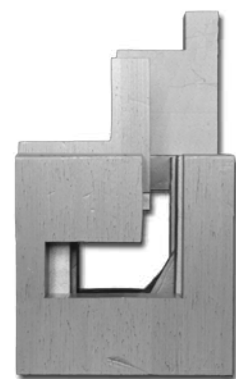
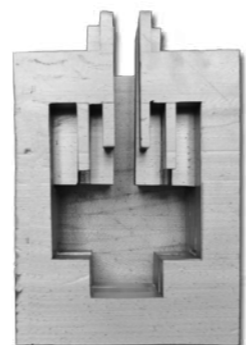
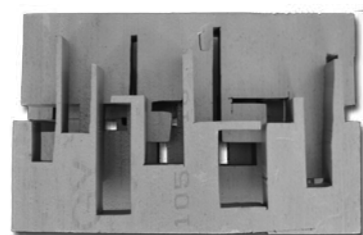
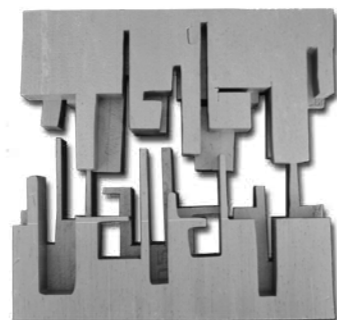
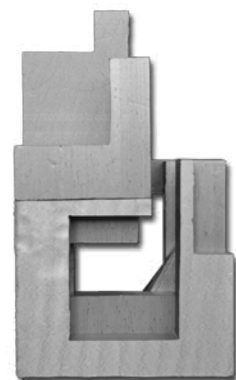
ΤΟ ΑΔΙΕΞΟΔΟ | ΤΟ ΤΕΡΜΑ
ο τοίχος συνεχής πορεία | πιασμένο η απρόσμενη διακοπή | το αίσθημα της απαγόρευσης | έκπληξη | δυσάρεστα | επαναστροφή | περιπλάνηση

Ο ΕΓΚΛΩΒΙΣΜΟΣ | ΤΟ ΚΡΥΦΟΚΟΙΤΑΓΜΑ
η απαγόρευση | η παγίδευση | η αγωνιώδης προσπάθεια διαφυγής η συνεχής προσπάθεια προσέγγισης του απαγορευμένου | του ανοίκειου | το κρυφό | το προσεκτικό | το γρήγορο | περιέργεια | αγωνία | φόβος | απογοήτευση

ΤΟ ΥΛΙΚΟ | ΝΟΗΤΟ ΘΡΑΥΣΜΑ
ό,τι έχει απομείνει στον χώρο θραυσματικά ως κατάλοιπο, υλικό και άυλο αρχιτεκτονικά θραύσματα | προσωπικά αντικείμενα | ίχνη δραστηριότητας αναφορά προσωπικής μνήμης

ΤΟ ΙΧΝΟΣ | Η ΜΝΗΜΗ
το αποτύπωμα του παρελθόντος στο παρόν χωρικά | ως συνεχές το ίχνος ως μνήμη _ το αποτύπωμα του παρελθόντος κοινωνικά ως ροική αφήγηση | ως τραύμα

ΕΠΙΟΠΤΕΙΑ | ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΙΧΝΟΣ | ΜΝΗΜΗ | ΘΡΑΥΣΜΑ

ΕΓΚΛΩΒΙΣΜΟΣ | ΚΡΥΦΟΚΟΙΤΑΓΜΑ

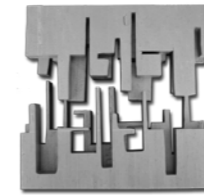
Η αφετηρία της συνθετικής διαδικασίας εντοπίζεται στις παραπάνω έννοιες οι οποίες εξάχθηκαν σε μία προσπάθεια να ερμηνευθεί η Νεκρή Ζώνη πέρα από την υλική της υπόσταση ως όριο, ως συμβολικός χώρος, με πολλαπλά νοήματα, ο οποίος προκαλεί έντονες αντιδράσεις και συναισθήματα. Στη συνέχεια επιχειρήθηκε μία προσωπική μετάφραση των άυλων αυτών εννοιών σε υλικό χώρο, με την παραγωγή χωρικών αναλόγων [τρισδιάστατα μοντέλα] για την καθεμία από αυτές. Τα τρισδιάστατα αυτά μοντέλα επεξεργάστηκαν, εξετάστηκαν και ειδώθηκαν με πολλαπλούς τρόπους ενώ ακολούθως έγινε μία προσπάθεια να οριστεί στα μοντέλα αυτά η στάθμη εδάφους, το υπόγειο και το υπέργειο. Αυτό έδωσε την δυνατότητα να αρχίζουν σταδιακά να αντιμετωπίζονται ως αρχιτεκτονικός χώρος. Η μεταφορά τους από τον τρισδιάστατο στο δυσδιάστατο χώρο γέννησε την ανάγκη να τοποθετηθεί σε αυτά πραγματική κλίμακα και ταυτόχρονα την δυνατότητα να αντιμετωπιστούν ως αρχιτεκτονικές πλέον στιγμές, τομές ή κατοψεις χώρων, συνθέτοντας έτσι το βασικό αρχιτεκτονικό λεξιλόγιο το οποίο θα χρησιμοποιηθεί αργότερα στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό.

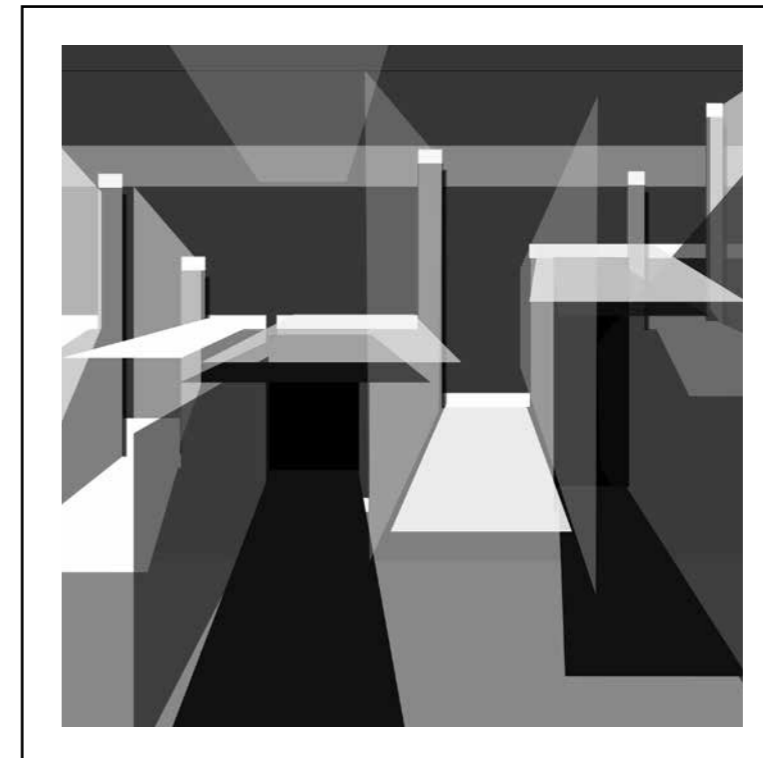
ΕΠΟΙΤΕΙΑ - ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

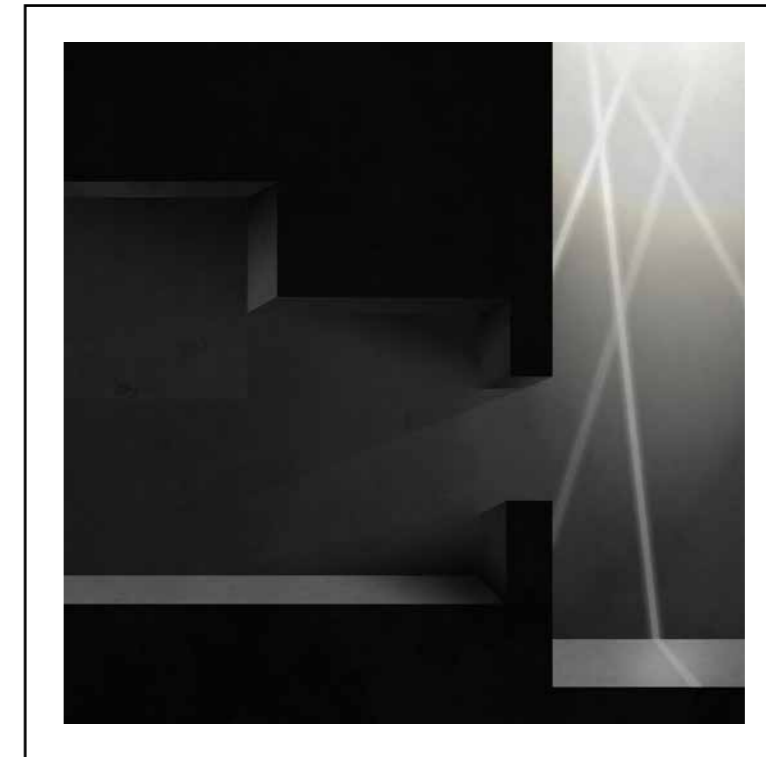
ΙΧΝΟΣ | ΜΝΗΜΗ | ΘΡΑΥΣΜΑ

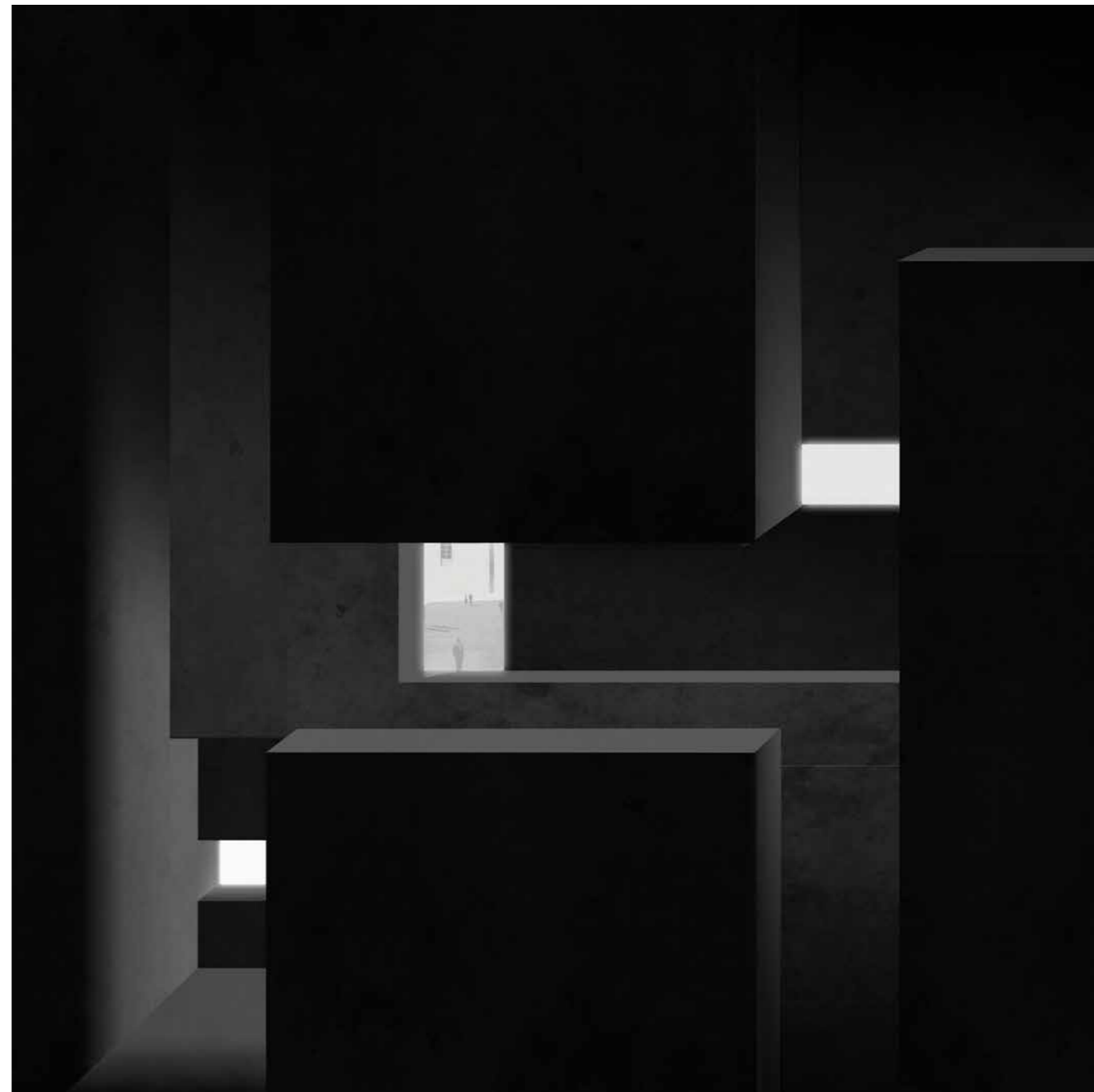
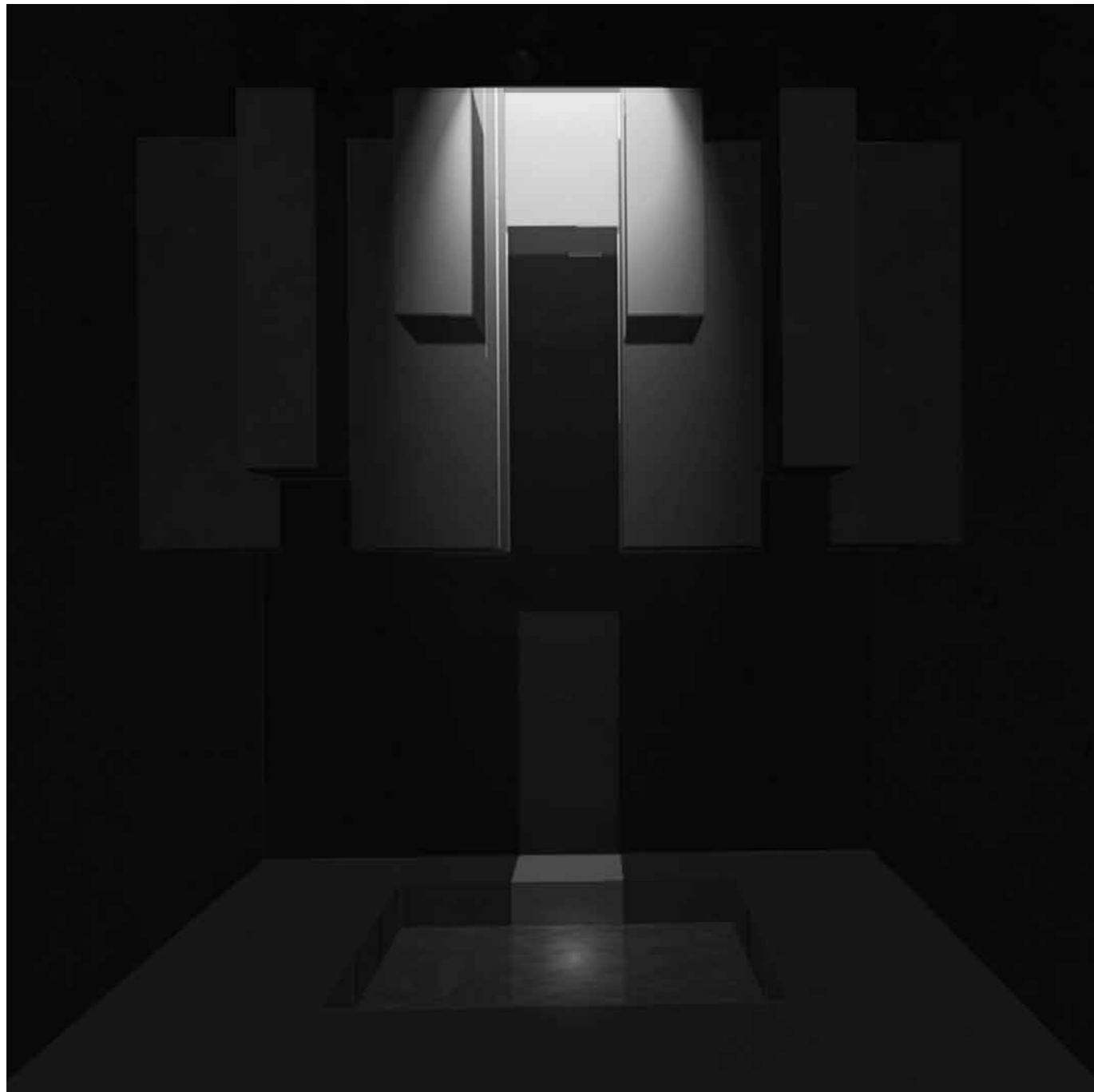

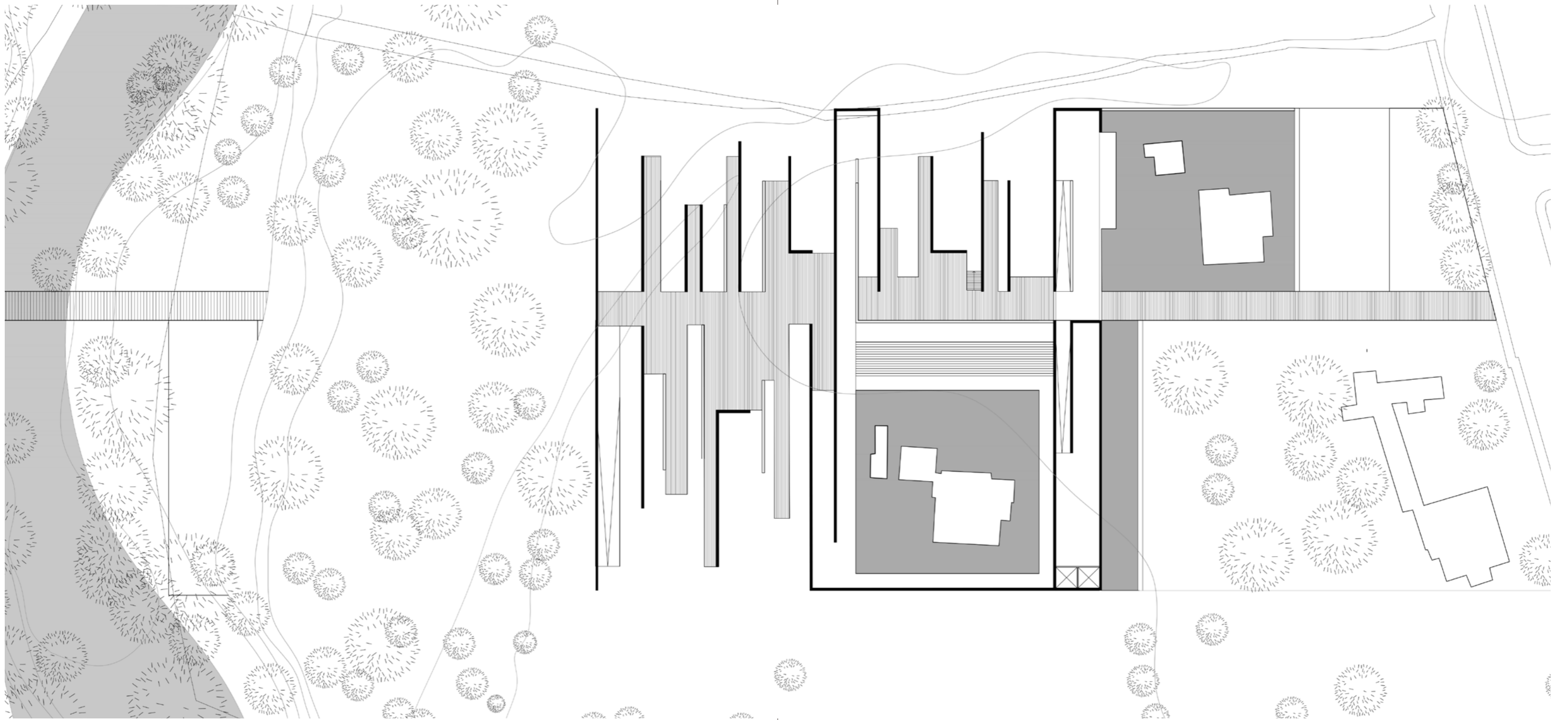

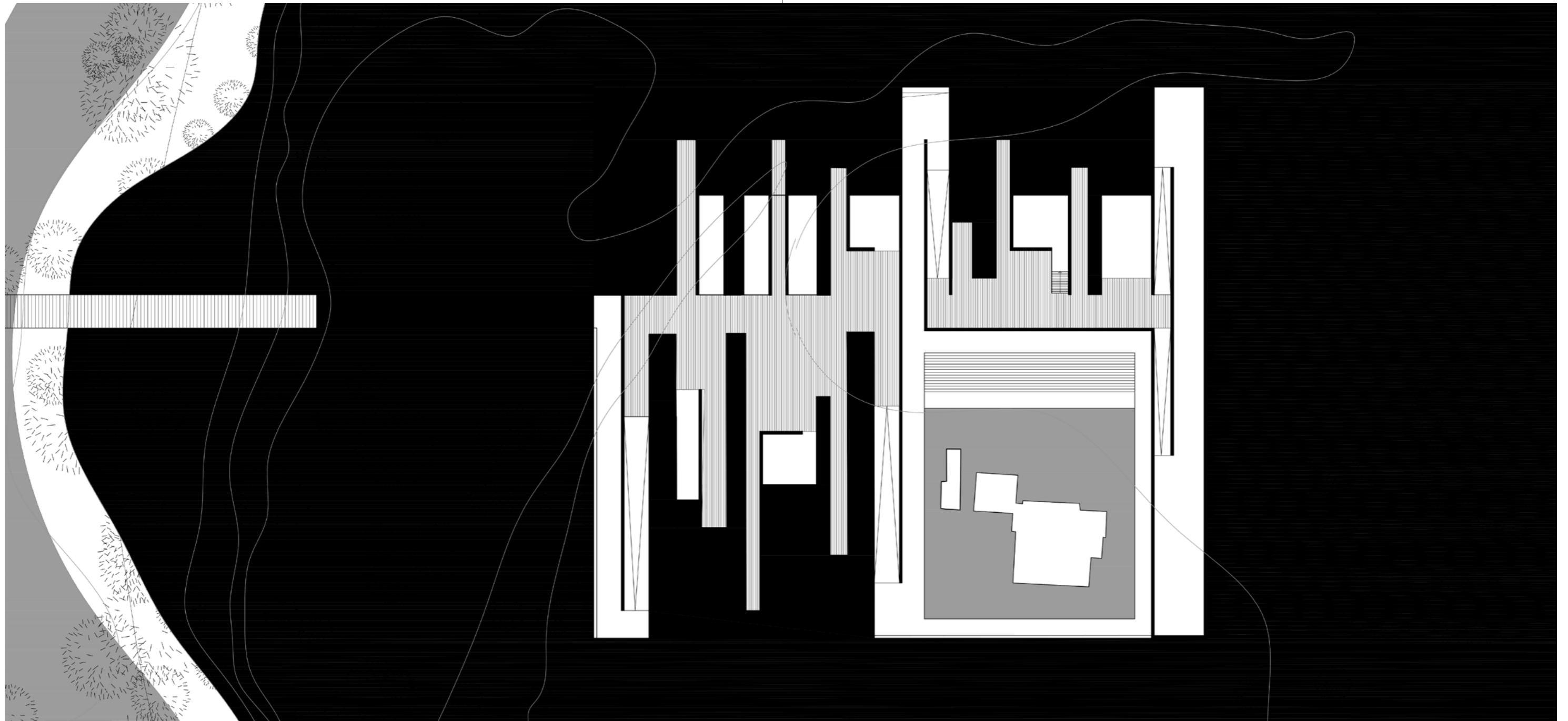

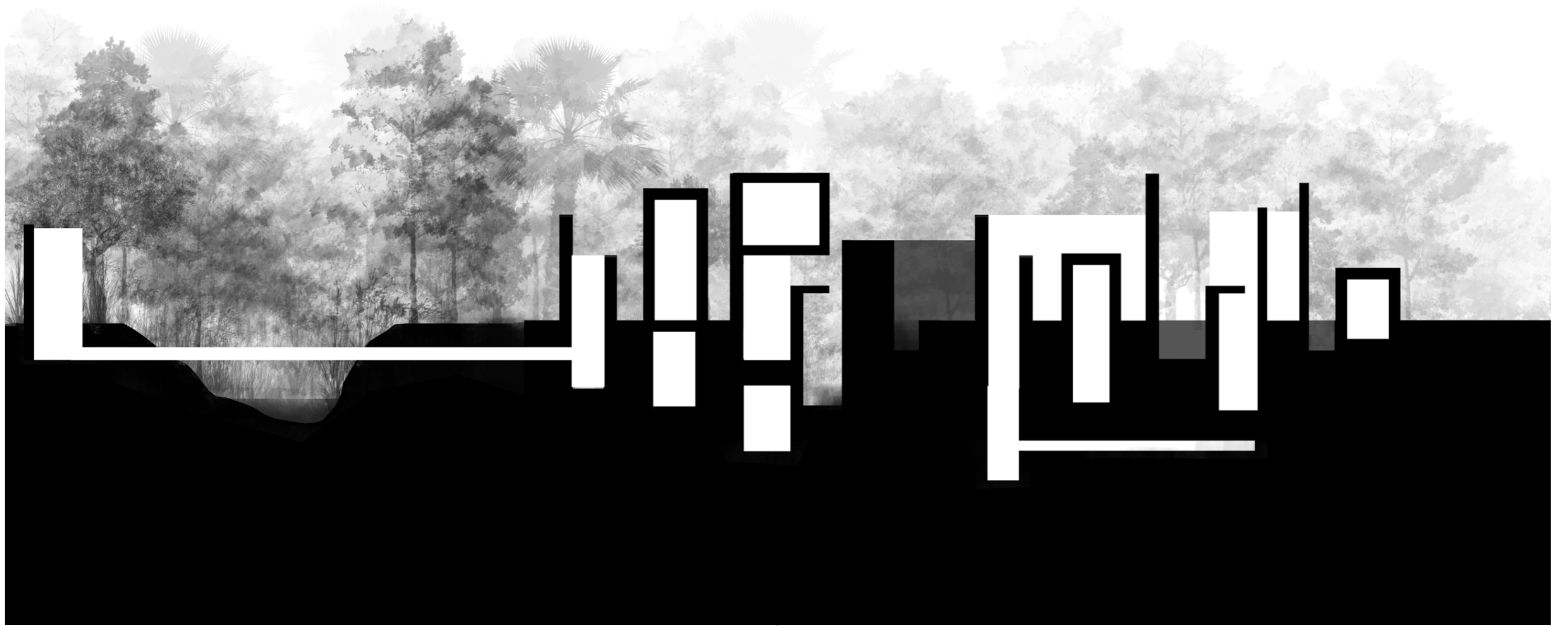
ΕΓΚΛΩΒΙΣΜΟΣ | ΚΡΥΦΟΚΟΙΤΑΓΜΑ

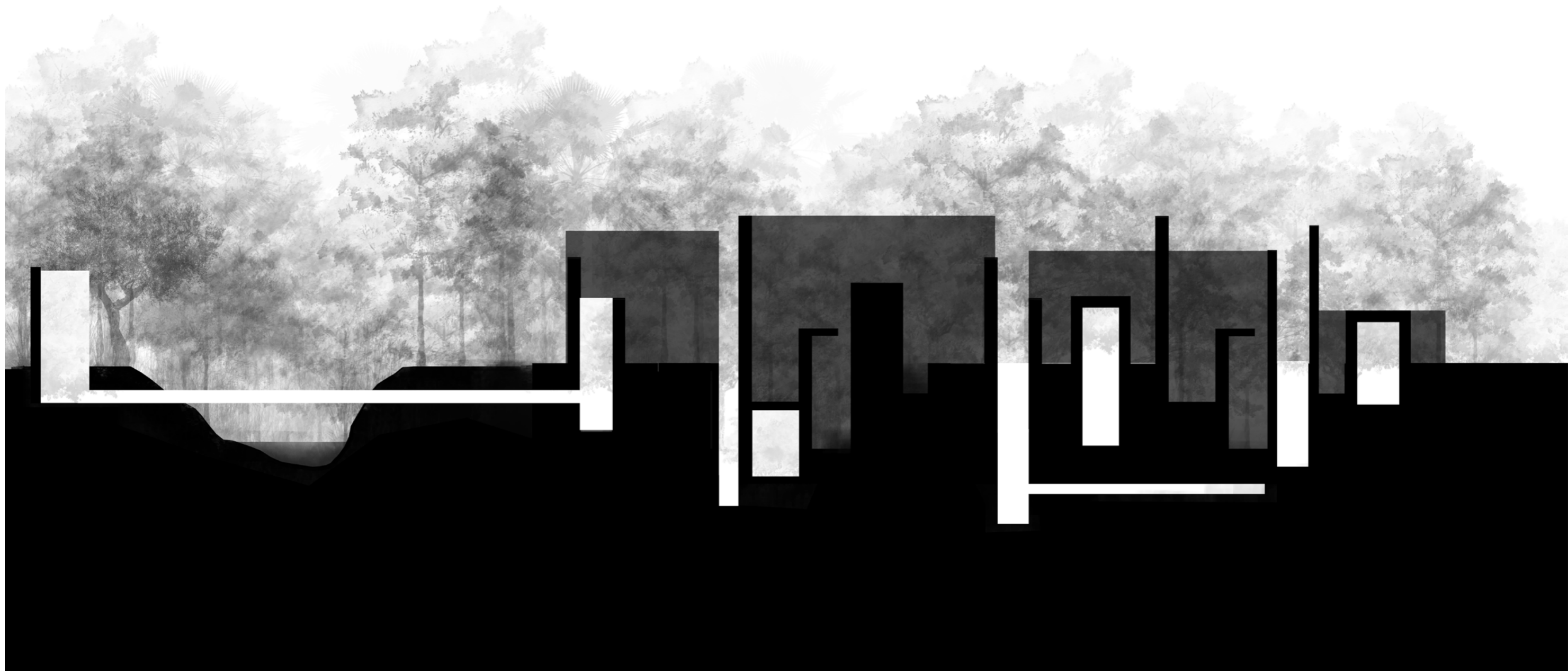

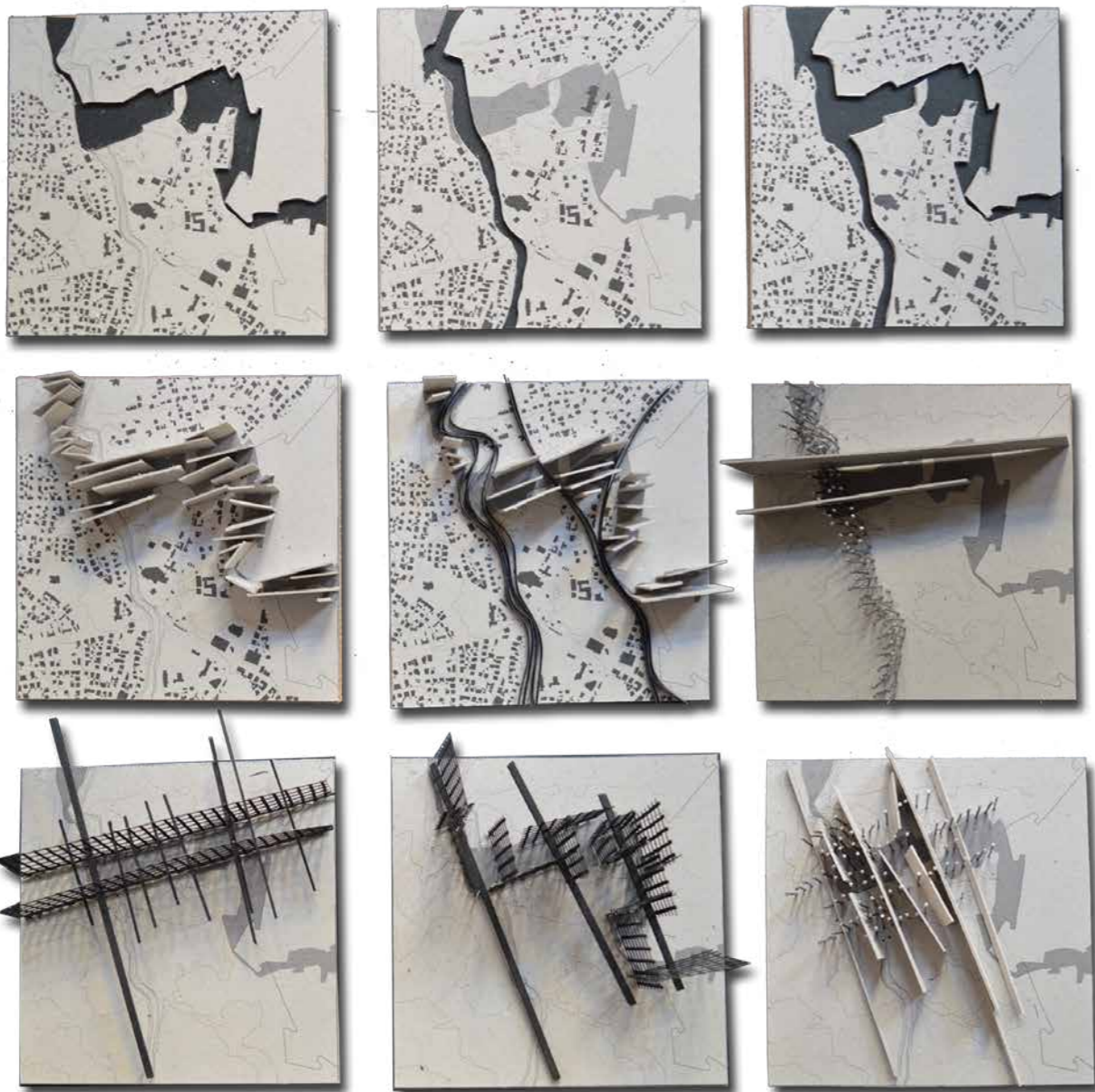

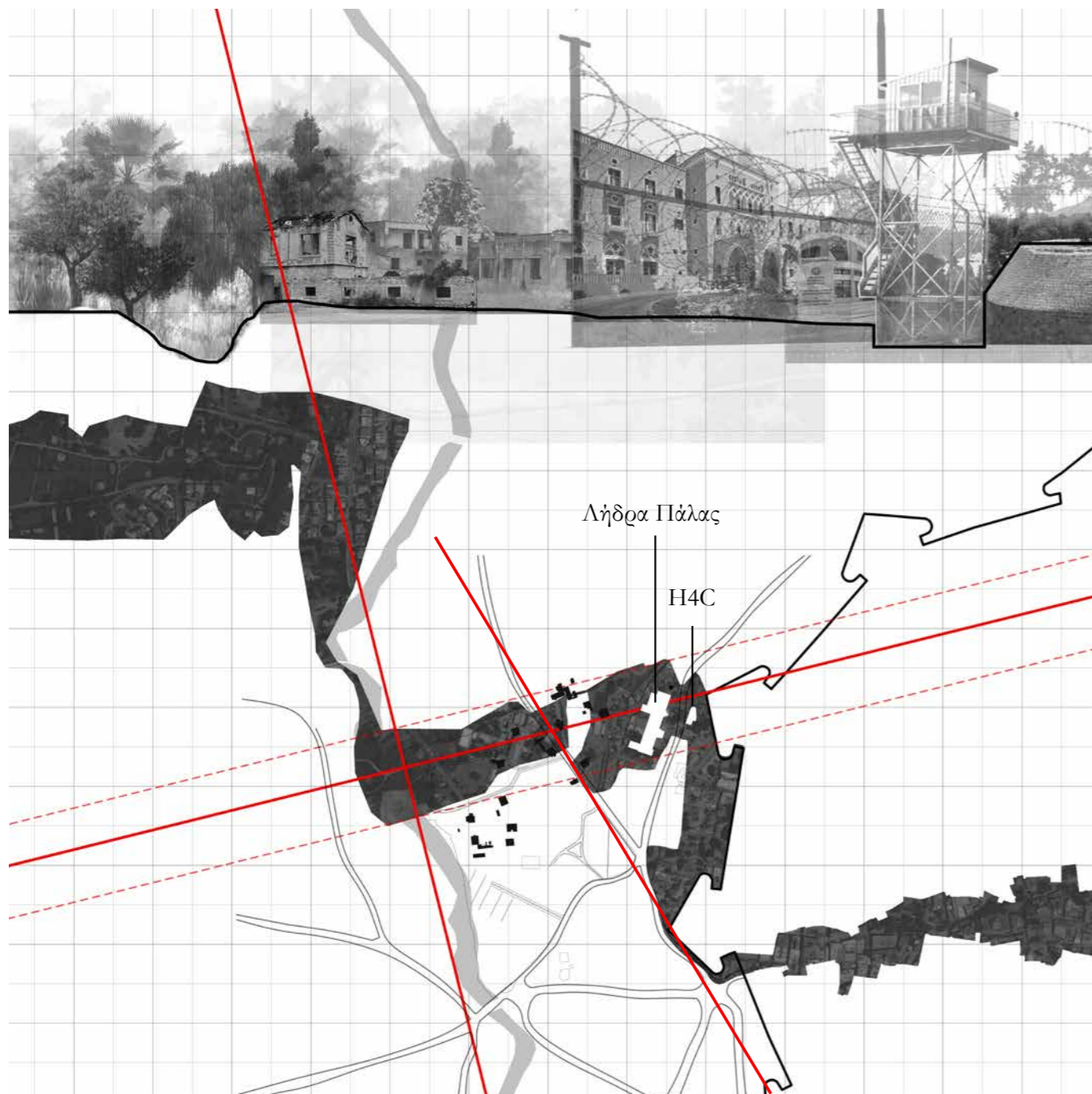

[4]

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Διερεύνηση της σχέσης των ορίων: Νεκρή Ζώνη - Πεδιαίος Ποταμός
Επιλογή σημείου παρέμβασης

Περιοχή επέμβασης όπως έχει αναφερθεί και προηγουμένως αποτελεί η Νεκρή Ζώνη στο σημείο που αυτή τεμνεται με τον Πεδιαίο Ποταμό, ο οποίος ενώνει φυσικά τα δύο τμήματα της πόλης. Πέραν της έντονης συμβολικής του υπόστασης, το συγκεκριμένο σημείο αποτελεί ιδανικό χώρο υποδοχής της χωρικής αυτής εμπειρίας και για άλλους λόγους:

ΤΟ ΟΡΙΟ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΟΡΙΑ

Το συγκεκριμένο τμήμα της Νεκρής Ζώνης έχει ως όριο ανατολικά τα ενετικά τείχη της πόλης και δυτικά το Πεδιαίο ποταμό συνιστώντας έτσι έναν έντονα αντιφατικό τόπο. Τόσο τα τείχη όσο και ο ποταμός αποτελούν συνδεδεμένα στοιχεία των δύο τμημάτων της πόλης, αφού η συνέχεια τους δεν διακόπτεται από την διαχωριστική γραμμή αλλά το ανάποδο. Η συνέχεια της Νεκρής Ζώνης διακόπτεται από αυτά συνιστώντας όριο μέσα σε όρια

ΤΟ ΛΗΔΡΑ ΠΑΛΑΣ & ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

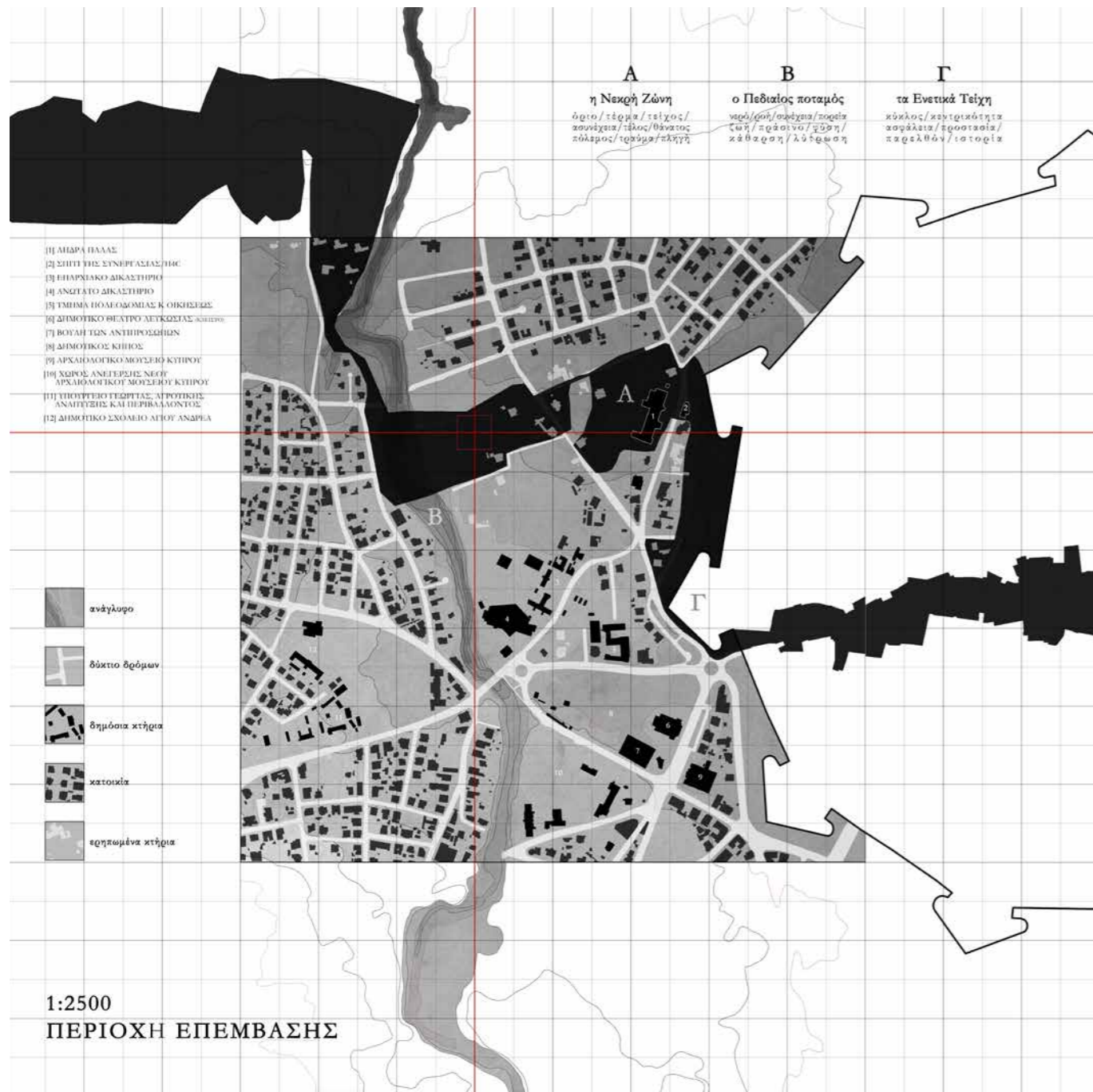
Σε αυτό το ορισμένο τμήμα της Νεκρής Ζώνης υπάρχει το Λήδρα πάλας και το Σπίτι της Συνεργασίας [H4C]. Το Λήδρα Πάλας, αποτελεί σύμβολο και ορόσημο στη συλλογική κυπριακή μνήμη, σημείο αναφοράς, διαίρεσης, αλλά και ενότητας των δύο κοινοτήτων. Η ύπαρξη του είναι συνυφασμένη με την σύγχρονη ιστορία της Κύπρου αποτελώντας το σκηνικό για όλες τις εξελίξεις τις συζητήσεις, διαπραγματεύσεις για το κυπριακό. Το H4C δημιουργήθηκε το 2011 από Ε/Κ και Τ/Κ, έχοντας ως στόχο την προώθηση επικοινωνίας και την ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Αναπτύσσοντας πληθώρα δράσεων και δραστηριοτήτων, παρέχει ευκαιρίες για ανάπτυξη εποικοδομητικού διαλόγου και κουλτούρας αποδοχής, επιδιώκοντας να ανατρέψει την παγιωμένη αντίληψη για τη Ν.Ζ..

Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ | ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΟΛΗΣ

Οι περιοχές εκατέρωθεν της Νεκρής Ζώνης και κατά μήκος του ποταμού, συμπυκνώνουν πληθώρα διοικητικών και πολιτιστικών χρήσεων. Στην ελεύθερη Λευκωσία η περιοχή αποτελεί το διοικητικό και πολιτιστικό κέντρο της πόλης αφού σε αυτήν εντοπίζονται τα περισσότερα υπουργία, η βουλή, το ανώτατο και το επαρχιακό δικαστήριο, το αρχαιολογικό μουσείο, ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου κ.α. ενώ το σχέδιο πόλης προβλέπει την περαιτέρω ενίσχυση του χαρακτήρα της περιοχής

Ο ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ

Τον σημαντικότερο εμπορικό άξονα της πόλης συνιστά ο ίδιος δρόμος και στα δύο τμήματα της πόλης, δημιουργώντας έτσι, μια νοητή συνέχεια. Διακόπτεται από την Νεκρή Ζώνη στο συγκεκριμένο σημείο.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΚΤΗΡΙΑ

1] ΛΙΒΑΔΑ ΠΑΛΑΣ

2] ΣΠΗΤΙ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

3] ΕΠΙΧΡΗΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

4] ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

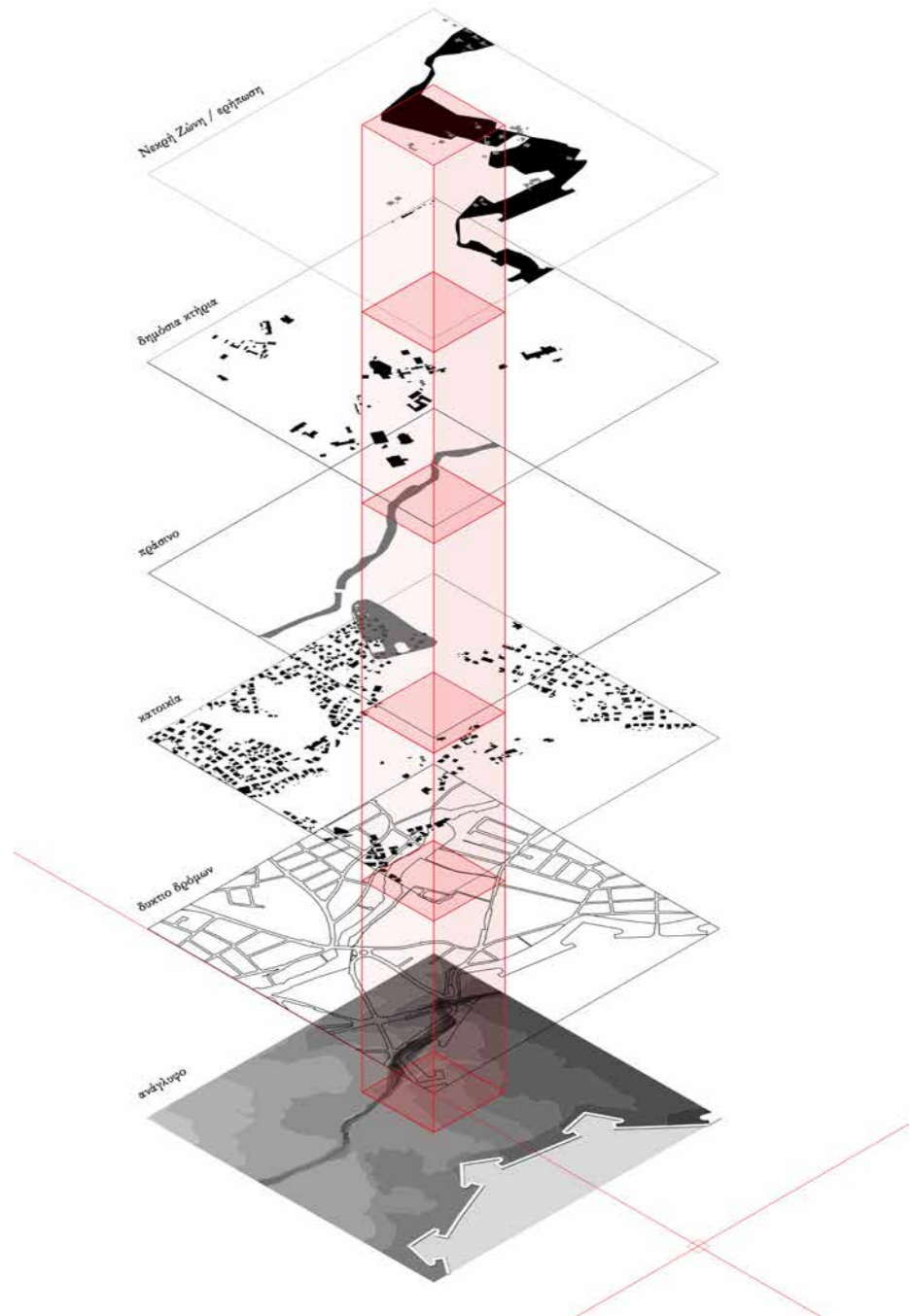
6] ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

8] ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ

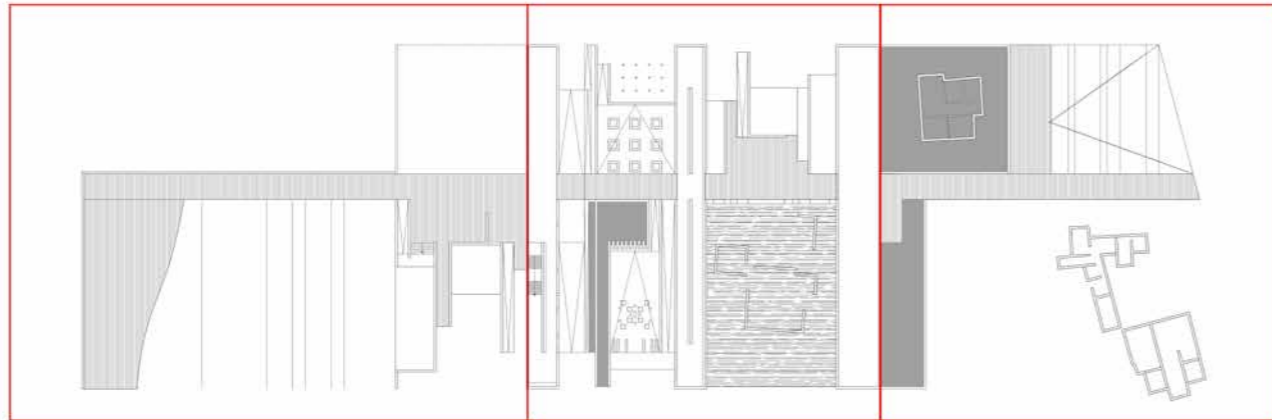
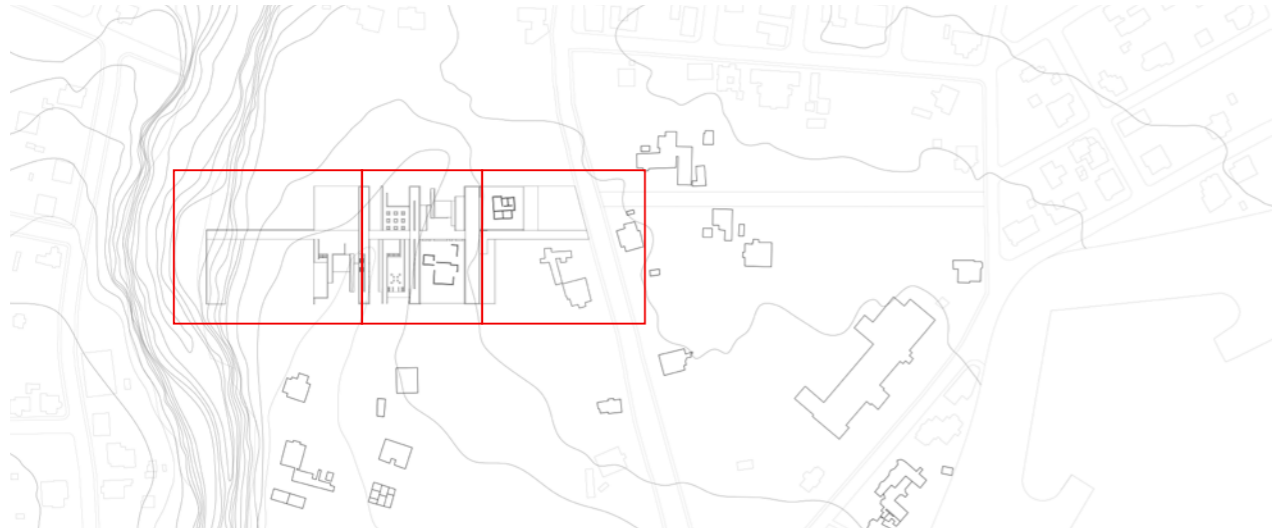
9] ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

[5]

Η ΠΡΟΤΑΣΗ

Ο ΚΗΠΟΣ

Η ΑΦΗΓΗΣΗ & ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ

ΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ

ΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ

Μεταβατικός χώρος. Από τη συλλογικότητα της πόλης, στην μοναδικότητα της ατομικής μνήμης. Ο δημόσιος αυτός χώρος αποτελεί το κατώφλι, το χώρο εισόδου στο μουσείο, είναι ταυτόχρονα ένας ενδιάμεσος τόπος ανάμεσα στο Λήδρα Πάλας και τη χωρική εμπειρία, ο χώρος όπου ο επισκέπτης θα γυρίσει την πλάτη στο επίσημο και θεσμοθετημένο σύμβολο, την επίσημη ιστορική αφήγηση, την επίσημη συλλογική μνήμη, τις πολιτικές εξελίξεις και θα στραφεί στο μουσείο, στην προσωπική εμπειρία μνήμη και άποψη.

Η ΑΦΗΓΗΣΗ & ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ

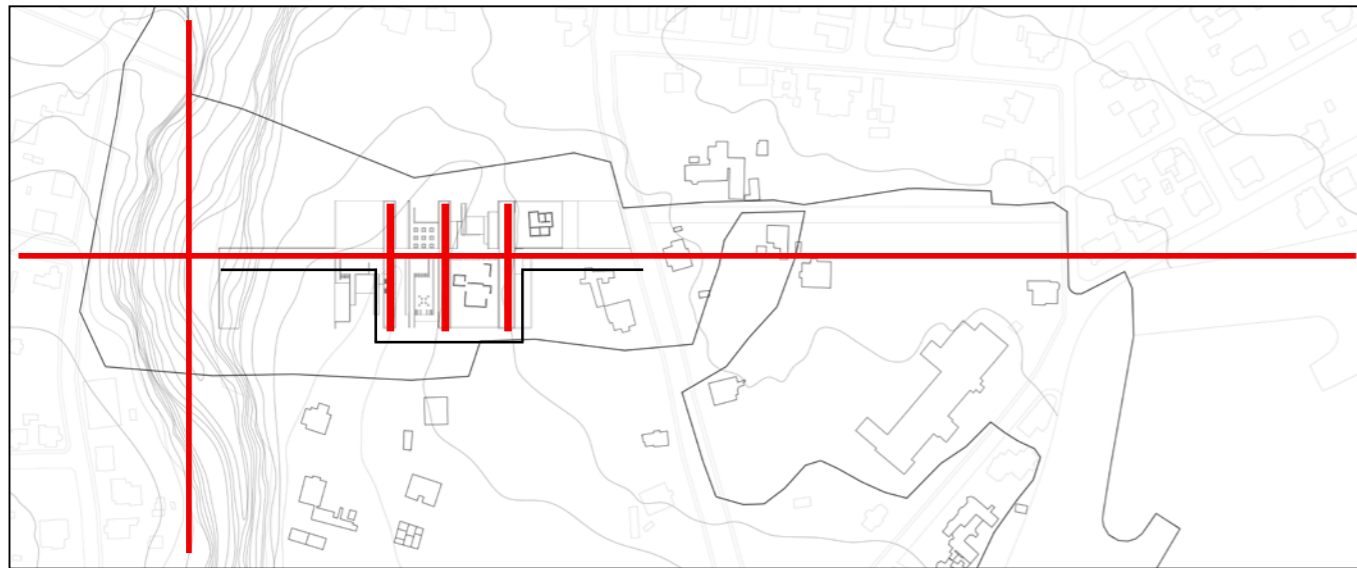
Η χωρική εμπειρία μνήμης, έχει ως βασική ενότητα την «αφήγηση», μια βιωματική διαδρομή στο χώρο η οποία επιδιώκει την διάδραση με τον επισκέπτη, την ανάκληση αναμνήσεων ή και την πρόκληση συναισθημάτων. Στη βιωματική αυτή εμπειρία ο επισκέπτης λαμβάνει τα 'ίχνη' τα οποία θα τα συσχετίσει με τον δικό του τρόπο, δημιουργώντας την δική του αναπαράσταση του παρελθόντος, την δική του μνήμη. Τα ίχνη αυτά δημιουργούνται μέσα από την πρόκληση ορισμένων ερεθισμάτων, τα οποία επιτυγχάνονται μέσω των αρχιτεκτονικών ποιότητων και στοιχείων και σε μερικές περιπτώσεις μέσω εκθέματος. Τα ίχνη είναι ουσιαστικά ένας συνδυασμός των συμβολισμών του ίδιου του χώρου καθώς και του εκθέματος είτε απτού και αναπαραστατικού, είτε έμμεσου και μεταφορικού. Η αφήγηση επομένως εμπεριέχει ως ένα μεγάλο βαθμό την υποκειμενικότητα, έτσι ο κάθε επισκέπτης βιώνει στο χώρο μια αριστά προσωπική εμπειρία. Μέρος της αφήγησης, αποτελεί το «αρχείο» μια βιβλιοθήκη η οποία συγκεντρώνει βιβλία, ντοκουμέντα, μαρτυρίες, προσωπικές αφηγήσεις η οποία επιδιώκει να βρίσκετε σε μια αλληλεπίδραση με το κοινό. Ο επισκέπτης σε αυτό το χώρο έχει την δυνατότητα να λάβει γνώση, να ενημερωθεί ή να προσφέρει την δική του εμπλουτίζοντας το αρχείο ή ακόμη και να βρεθεί σε διάλογο με άλλους επισκέπτες.

Ο ΚΗΠΟΣ

Ο κήπος λειτουργεί ως λυτρωτικός χώρος, χώρος κατάληξης της αφήγησης, ένας δημόσιος και πάλι χώρος όπου επιδιώκετε η επαναφορά στο παρόν και ο στοχασμός για το μέλλον. Ένας δημόσιος δηλαδή χώρος συνδιαλλαγής και διαλόγου. Ο κήπος χωροθετείται στις παρυφές του Πεδιαιού ποταμού, όπου το τρεχούμενο νερό σύμβολο ζωής, ροής και συνέχειας λειτουργεί ως η κάθαρση. Η προσπέλαση του θα μπορούσαμε να πούμε ότι Αποτελεί την υπέρβαση, την απαγκίστρωση από το τραυματικό παρελθόν

ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Η εμπειρία οργανώνεται σε τρία βασικά επίπεδα: την στάθμη εδάφους και δύο υπόγειες στάθμες. Το Κατώφλι ο Κήπος όπως και όλες οι συμπληρωματικές λειτουργίες βρίσκονται στην στάθμη του εδάφους η οποία αντιπροσωπεύει το παρόν και βρίσκεται σε άμεση σχέση με την πόλη. Η αφήγηση και το αρχείο όντας συνδεδεμένα με το παρελθόν τοποθετούνται στις υπόγειες στάθμες, καταλαμβάνοντας και το μεγαλύτερο μέρος της συνολικής εμπειρίας.

Ως βασικοί άξονες σχεδιασμού επιλέγονται οι δυο κάθετοι μεταξύ τους άξονες Νεκρής Ζώνης [οριζόντιος άξονας] και Πεδιαίου ποταμού [κάθετος άξονας]. Ο οριζόντιος άξονας της Νεκρής Ζώνης, βρίσκεται στο παρόν, αποτελώντας μια συνεχή γραμμική πορεία στο επίπεδο του εδάφους από το οποίο γίνεται η είσοδος στο χώρο και συνδέει άμεσα το Κατώφλι, την Αφήγηση και τον Κήπο. Αποτελεί την αφετηρία και τη ραχοκοκαλιά από την οποία γίνονται όλες οι μεταβάσεις, ενώ επιτρέπει την εποπτεία στο χώρο. Ο κάθετος άξονας του ποταμού αντιπροσωπεύει τη ροή και την μετάβαση. Σε αυτόν τον άξονα οργανώνονται όλες οι κινήσεις στο χώρο καθώς και οι μεταβάσεις από το παρόν στο παρελθόν και αντίστροφα οι οποίες εντοπίζονται στις τρεις μακρόστενες μπάρες [σημεία μετάβασης]

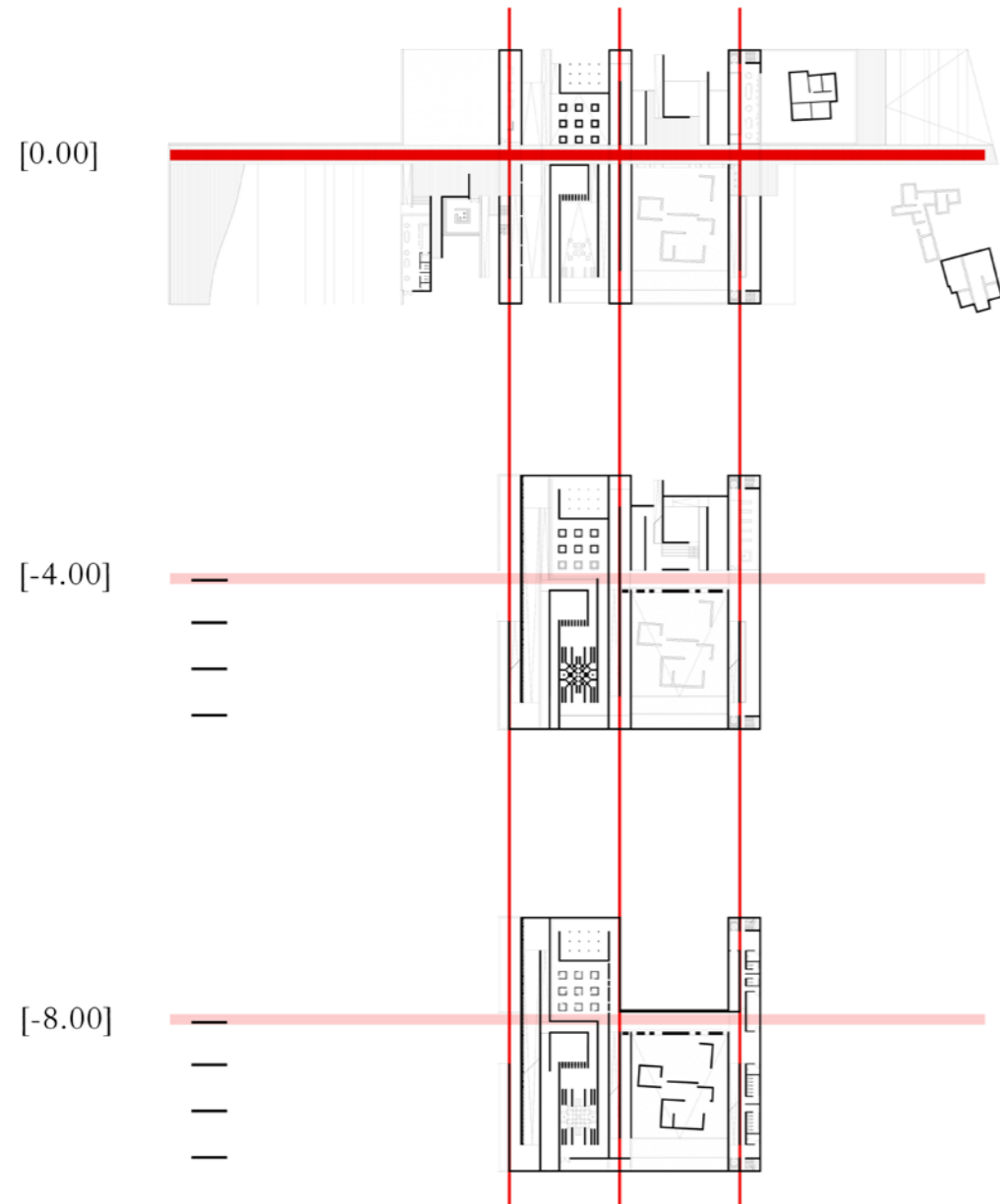
ΑΝΤΙ ΚΤΗΡIOΛΟΓΙΚΟΥ

Η συνολική εμπειρία χωρίζεται σε δύο τύπους χώρων:

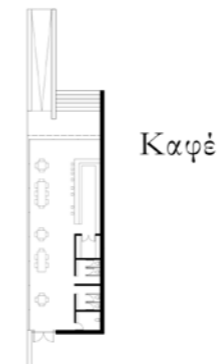
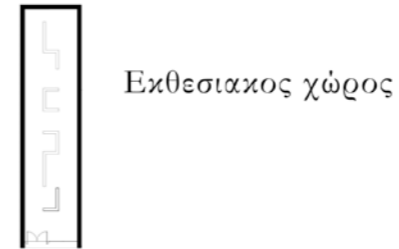
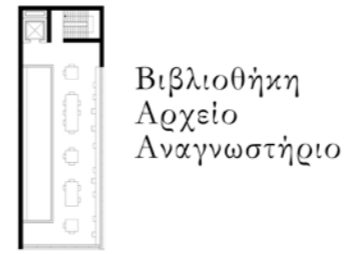
Στις συμβατικές - συμπληρωματικές λειτουργίες οι οποίες βρίσκονται στο επίπεδο του εδάφους. Σε αυτούς περιλαμβάνονται ο εκθεσιακός χώρος, το καφέ, το πωλητήριο, το αναγνωστήριο και είναι προσβάσιμοι από τον κεντρικό οριζόντιο άξονα λειτουργώντας ανεξάρτητα από την αφήγηση.

Στους χώρους αφήγησης, ή αλλιώς τα δωμάτια εμπειρίας, τα οποία βρίσκονται στις υπόγειες στάθμες. Αποτελούν μια αλληλουχία χώρων με αυστηρά καθορισμένη διαδρομή, έχοντας συγκεκριμένη αρχή και τέλος: Διαδραστική ιστορική αφήγηση, απώλεια, διαπραγμάτευση, εγκλωβισμός, αποθήκευση-ανάδυση.

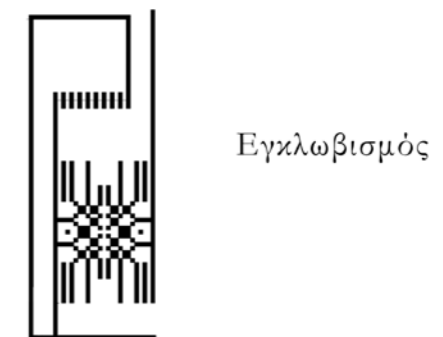
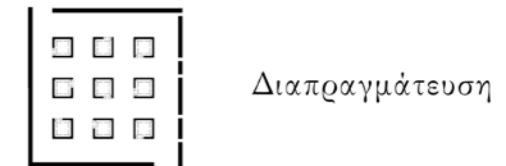
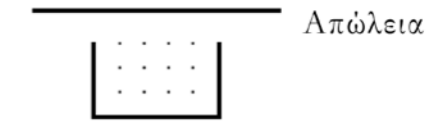
ΚΙΝΗΣΕΙΣ

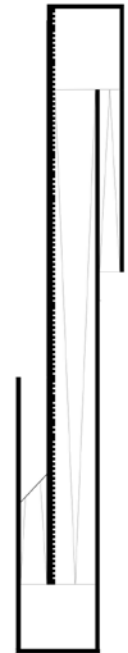
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ
[ΣΤΑΘΜΗ ΕΔΑΦΟΥΣ]

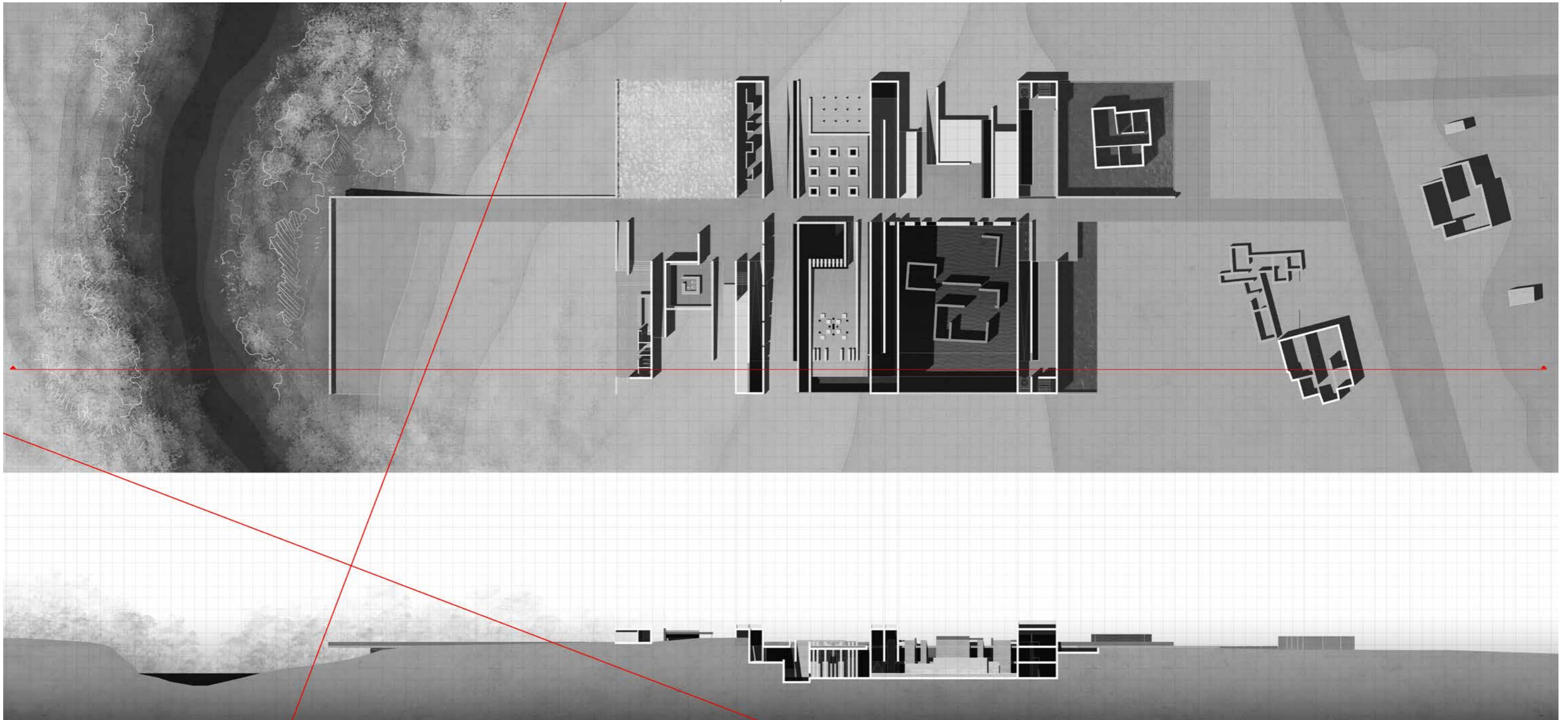
ΑΦΗΓΗΣΗ
[ΥΠΟΣΚΑΦΟ]

ΑΠΟΘΗΚΗ
ΜΝΗΜΗΣ
[ΑΝΑΔΥΣΗ]

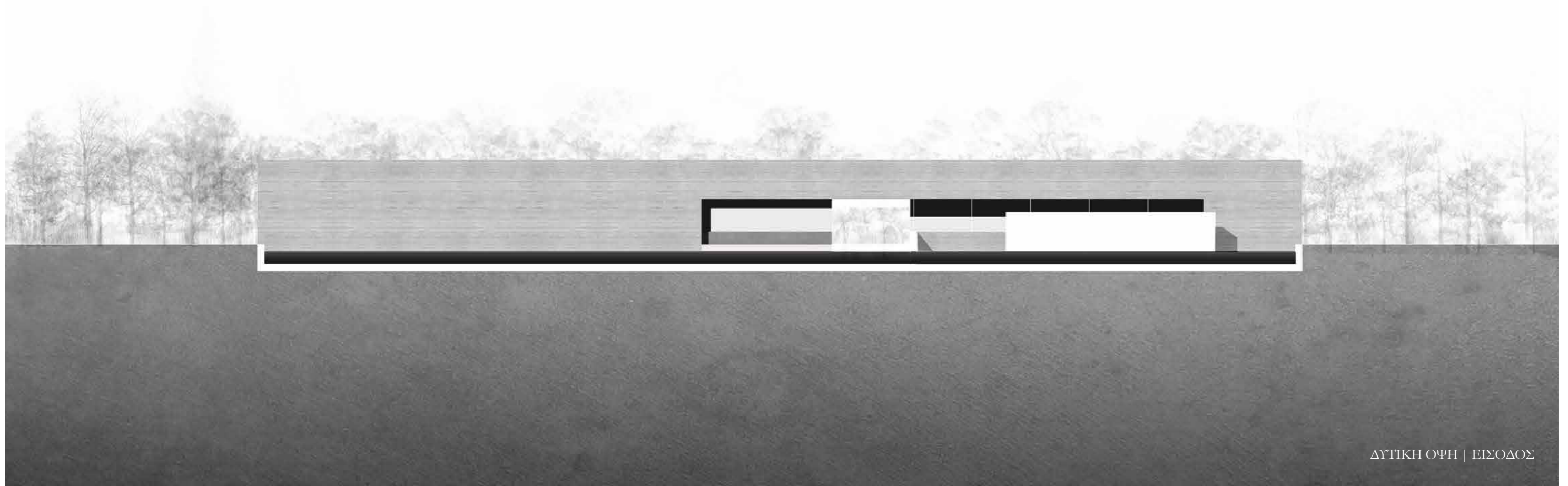

Αποθήκες
προσωρινής
μνήμης

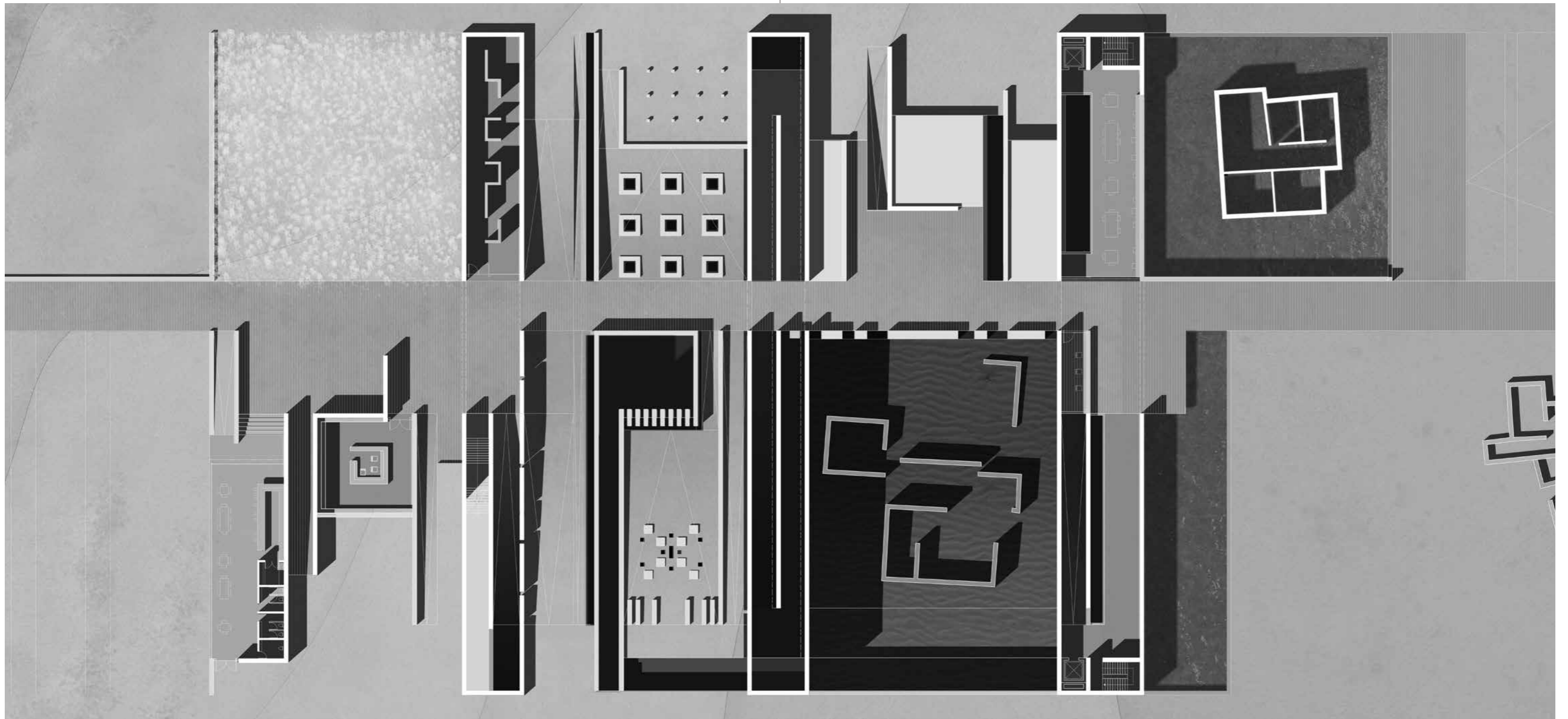

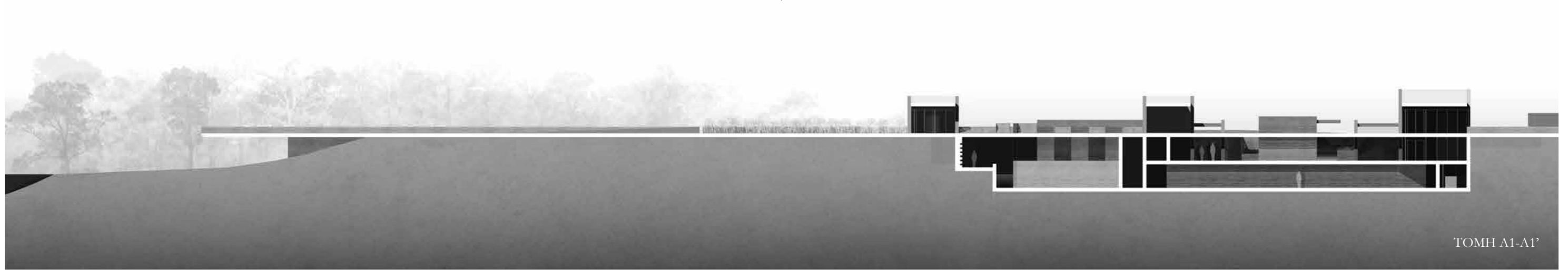
Η ΕΙΣΟΔΟΣ

Η είσοδος στον χώρο συντελείται κάθετα στην πρώτη μπάρα η οποία λειτουργεί ως πύλη και αφετηρία της εμπειρίας. Είναι ο πρώτος και ο κύριος χώρος μετάβασης. Το κεντρικό πλάτωμα της εισόδου ωθεί τον επισκέπτη να στρίψει αριστερά απ' όπου αρχίζει η σταδιακή βύθιση στο παρελθόν δια μέσου κατάβασης με ράμπα ενώ η ευθεία πορεία αποτελεί παράκαμψη της αφήγησης οδηγώντας κατευθείαν στον κήπο και τις επιμέρους λειτουργίες.

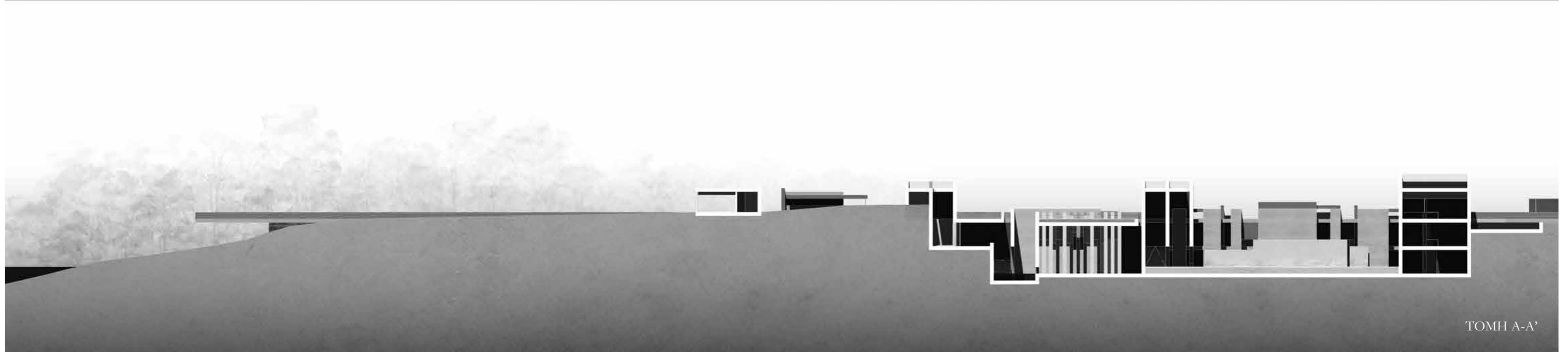

ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ | ΕΙΣΟΔΟΣ

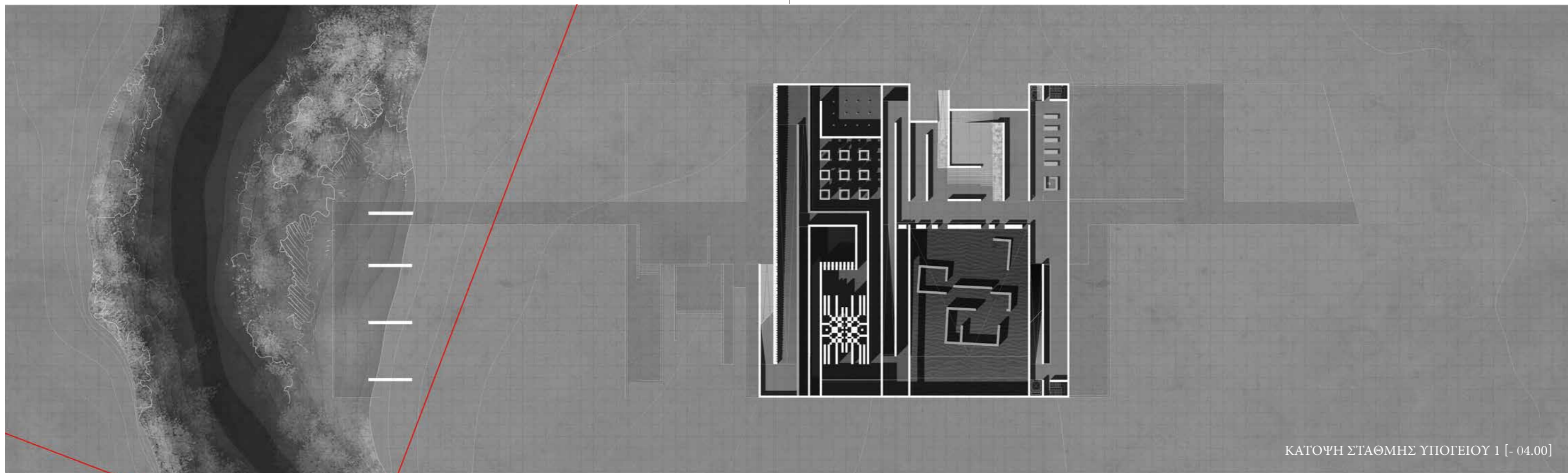

TOMH A1-A1'

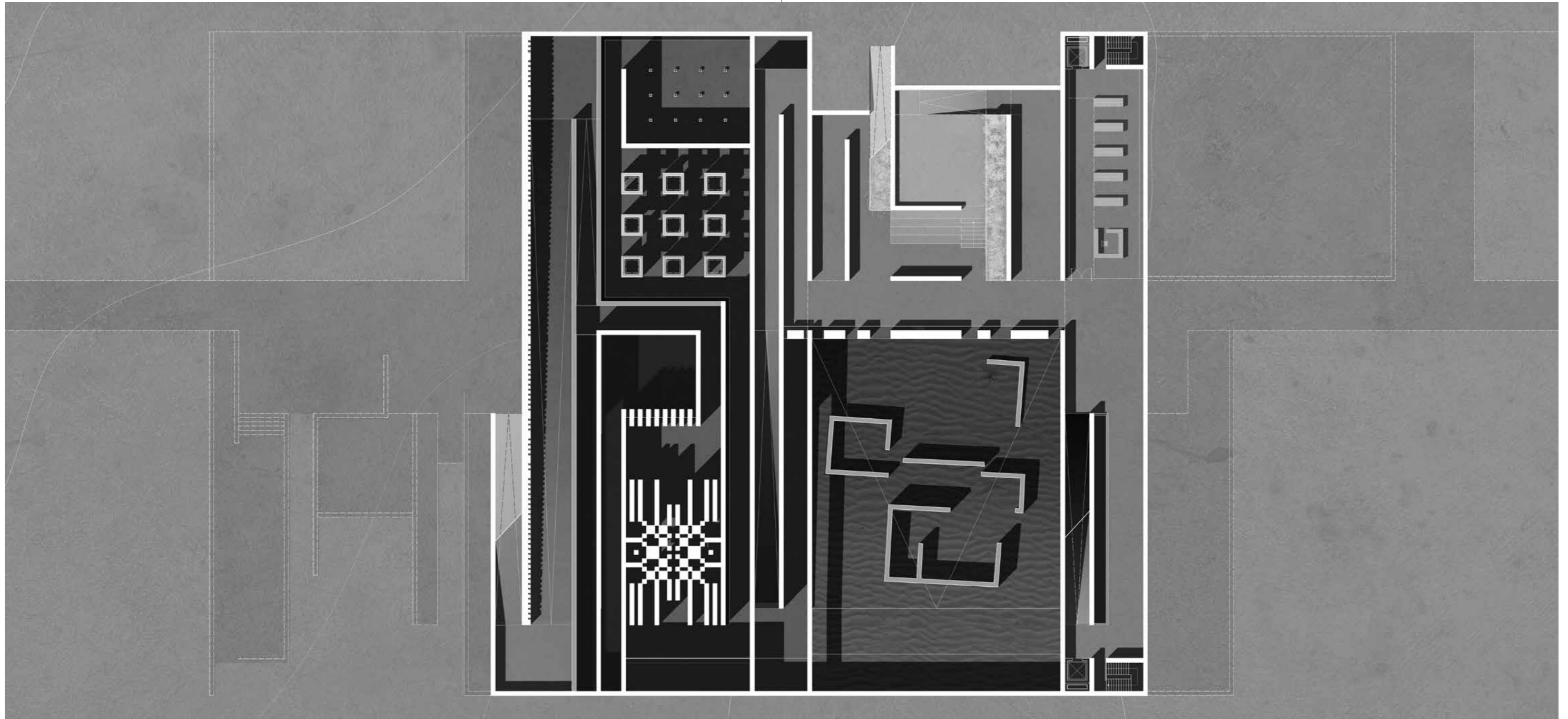
TOMH A-A'

ΚΑΤΟΥΨΗ ΣΤΑΘΜΗΣ ΥΠΟΓΕΙΟΥ 1 [- 04.00]

ΤΟ ΕΝΔΙΑΜΕΣΟ

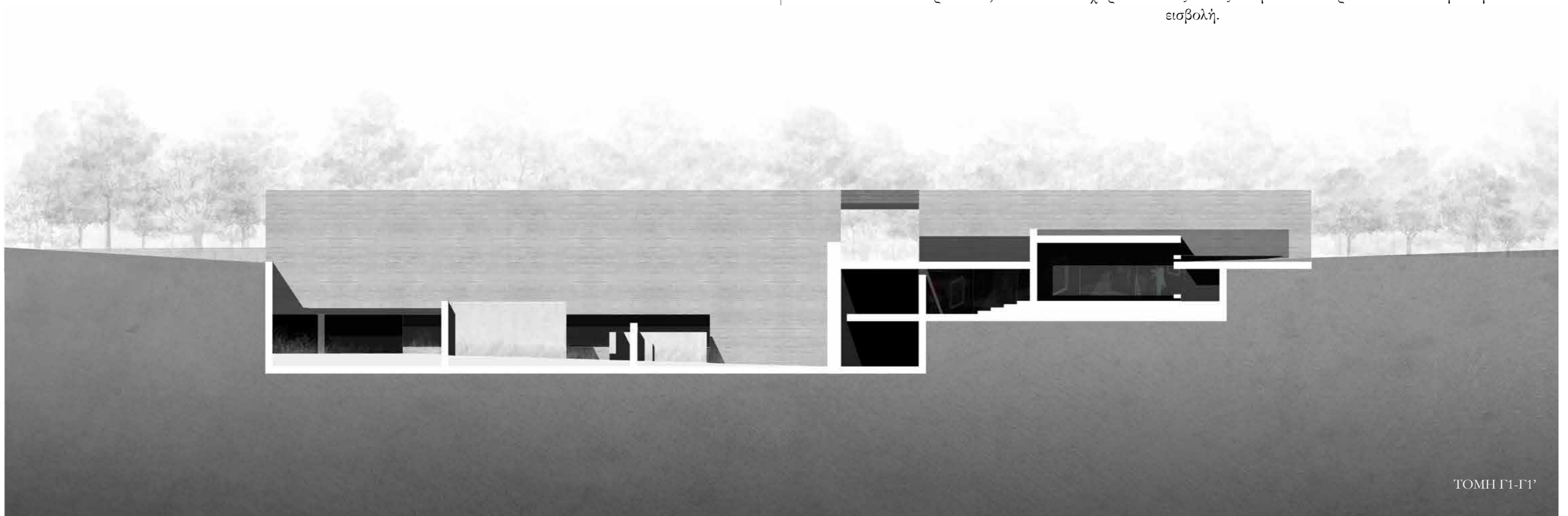
Μετά την πρώτη κατάβαση από το επίπεδο της εισόδου, ο επισκέπτης φτάνει στο πρώτο υπόγειο, το ενδιάμεσο στάδιο. Το ενδιάμεσο λειτουργεί ως μύηση στο παρελθόν, ως προετοιμασία για ότι θα ακολουθήσει. Σε αυτή την στάθμη ο επισκέπτης έχει πρόσβαση στην ιστορική γνώση. Έδώ είναι η είσοδος για το αρχείο - βιβλιοθήκη, ενώ εδώ γίνεται και η αφαιρετική της βιωματικής εμπειρίας ξεινώνοντας με μία διαδραστική εμπειρία ιστορικής αφήγησης [interactive timeline] η οποία κορυφώνεται με την χρονολογία τομή για την Κύπρο το 1974.

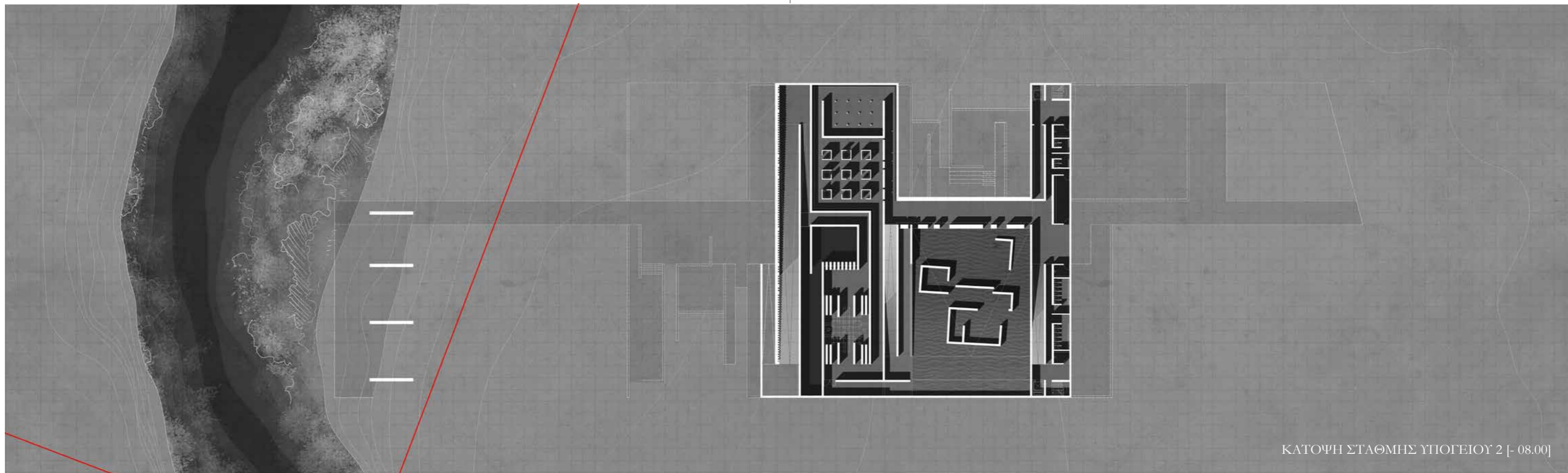
Η ΤΟΜΗ | ΤΟ ΒΟΥΛΙΑΓΜΑ

Η διαδραστική εμπειρία αφήγησης κορυφώνεται οδηγώντας τον επισκέπτη κάθετα στην δεύτερη μπάρα. Στην δεύτερη μπάρα ο επισκέπτης καλείτε σε απότομη και σκοτεινή κατάβαση η οποία συμβολίζει την απότομη τομή στη ιστορική συνέχεια, την εισβολή του 1974

Η κατάβαση αυτή καταλήγει σε έναν υπαίθριο χώρο με αμμώδης έδαφος και κλίση στη μέση του οποίου βρίσκονται τα απομεινάρια από ένα αρχιτεκτονικό κέλυφος -ερείπιο- το οποίο πριν την εισβολή αποτελούσε για κάποιους κατοικία. Η δυσκολία προσπέλασης του χώρου, η έκθεση του στα καιρικά φαινόμενα, σε συνδυασμό με τα θραύσματα ανθρώπινης δραστηριότητας συνιστούν το αίθριο αυτό, έναν ανοίκειο χώρο ο οποίος ταυτίζεται με τον όλεθρο που ακολούθησε την εισβολή.

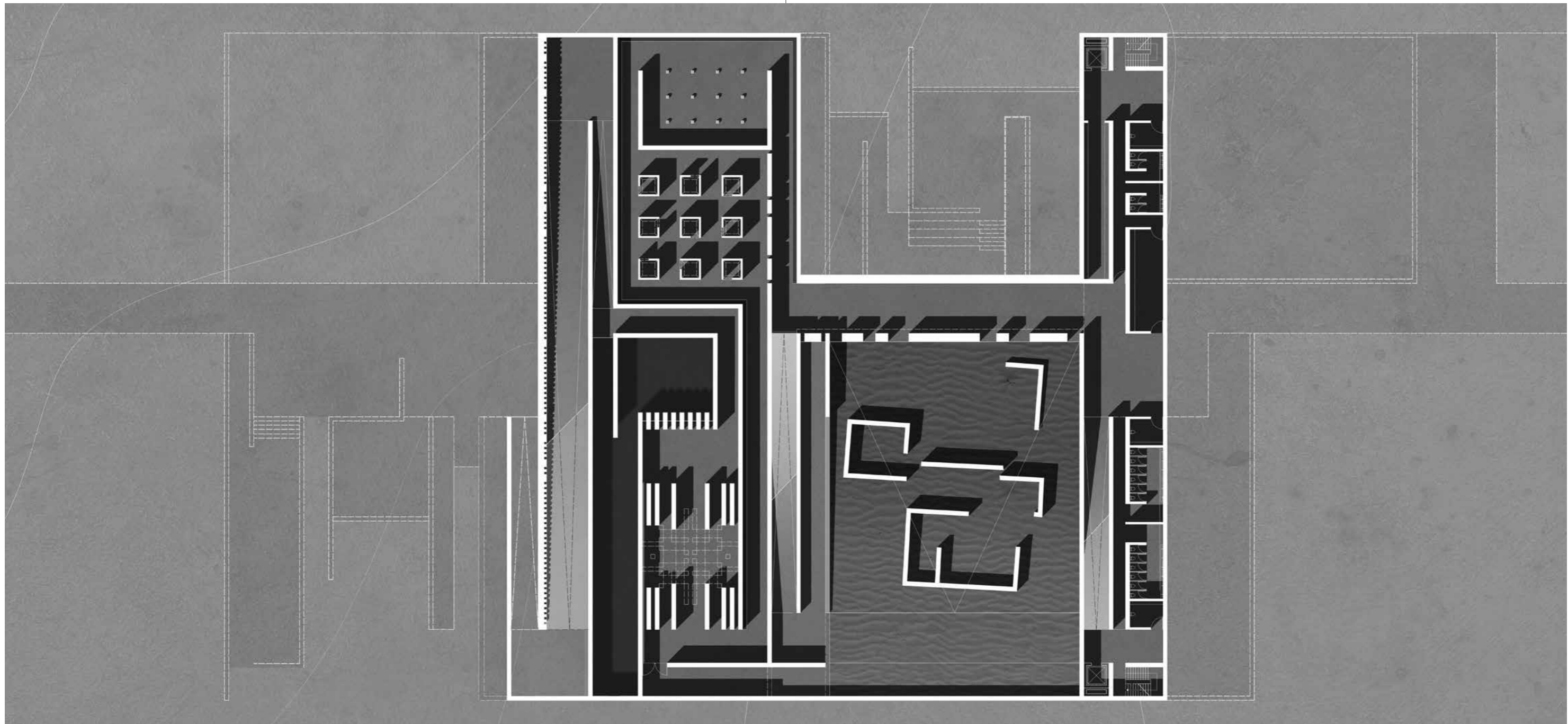
ΤΟΜΗ Γ1-Γ1'

ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΑΘΜΗΣ ΥΠΟΓΕΙΟΥ 2 [- 08.00]

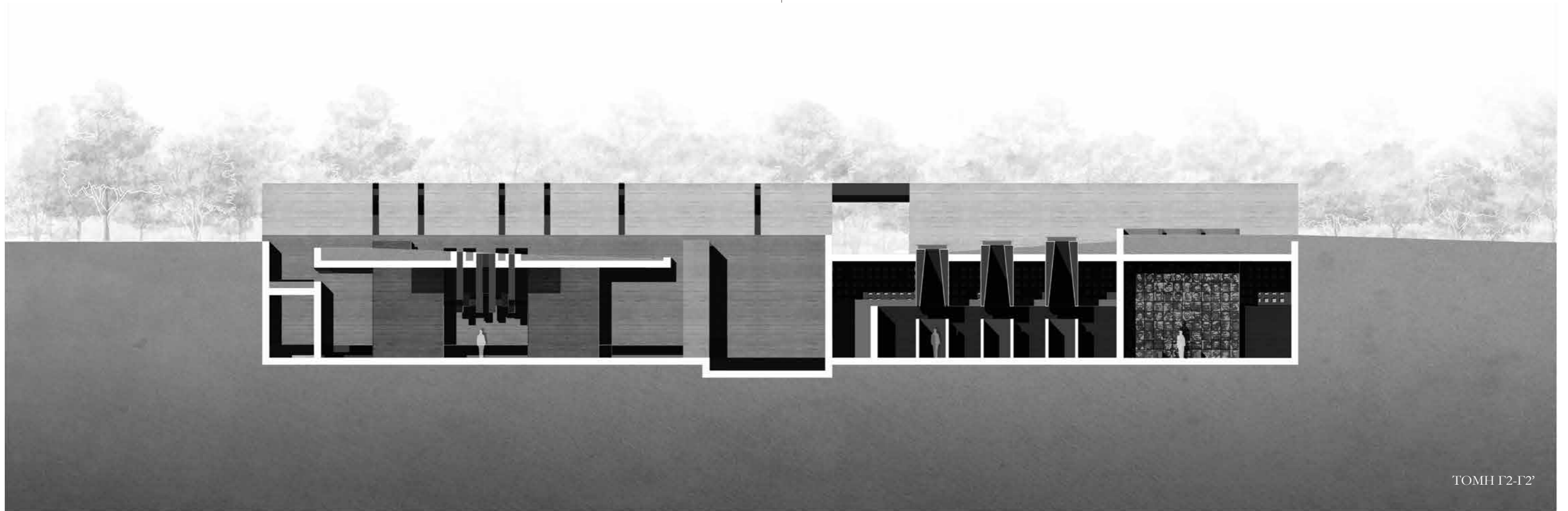
ΤΟ ΤΡΑΥΜΑ

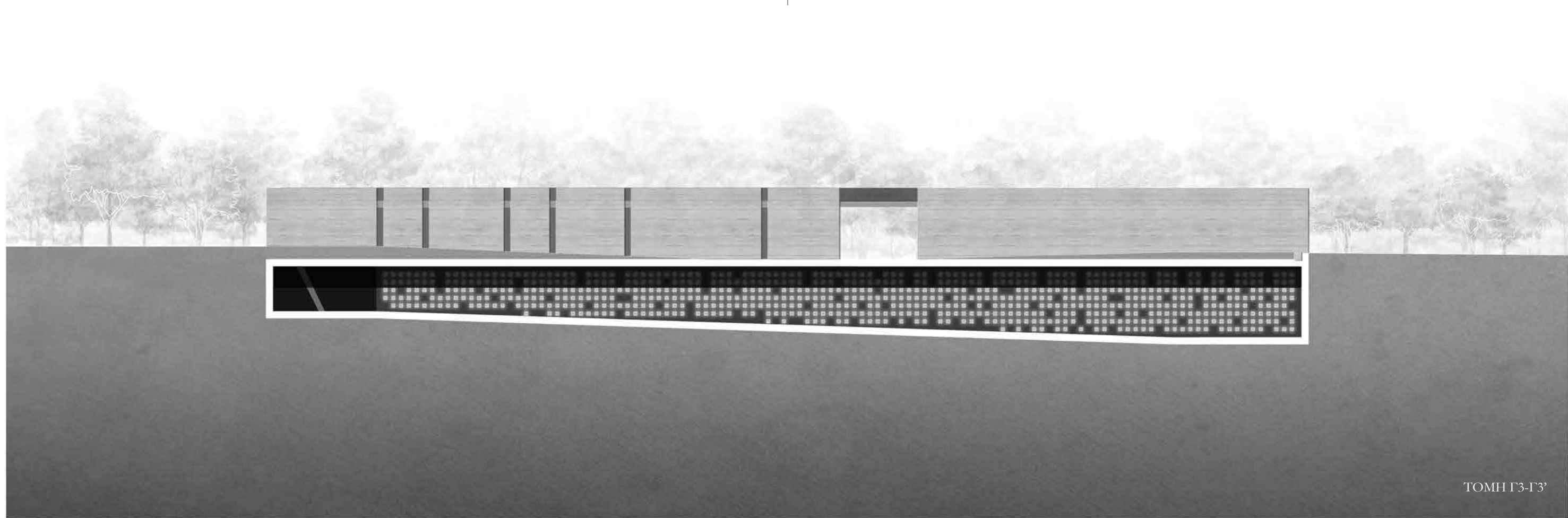
Μετά την δύσκολη προσπέλαση του υπαίθριου χώρου, ο επισκέπτης μέσα από κενά - σχισμές ενός κατακεραματισμένου τοιχίου, εισέρχεται σε στεγασμένο διάδρομο, ο οποίος οδηγεί στα δωμάτια εμπειρίας. Η ροϊκή και αυστηρά καθορισμένη, λαβυρινθώδης πορεία που ακολουθεί πλέον ο επισκέπτης, προσεγγίζει τις συνεπείς της εισβολής: τον θάνατο, την βία, την προσφυγιά. Ως τραυματικές εμπειρίες απώλειας, προσπαθούν να αντιμετωπιστούν μέσα από τα στάδια της διαδικασίας του πένθους. Διαδικασία η οποία θεωρείται φυσιολογική και απαραίτητη, προκειμένου το άτομο ή η κοινωνία να αποστασιοποιηθεί από την αρνητική εμπειρία, να μπορέσει να την εναποθέσει στο παρελθόν και να προχωρήσει προς το μέλλον.

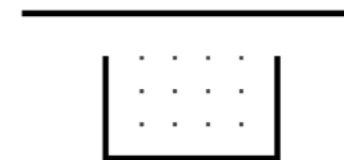
ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ

απόλεια
διαπραγμάτευση
παγίδευση
απελευθέρωση | εναπόθεση

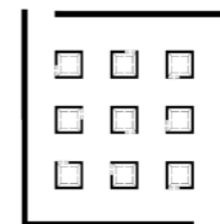
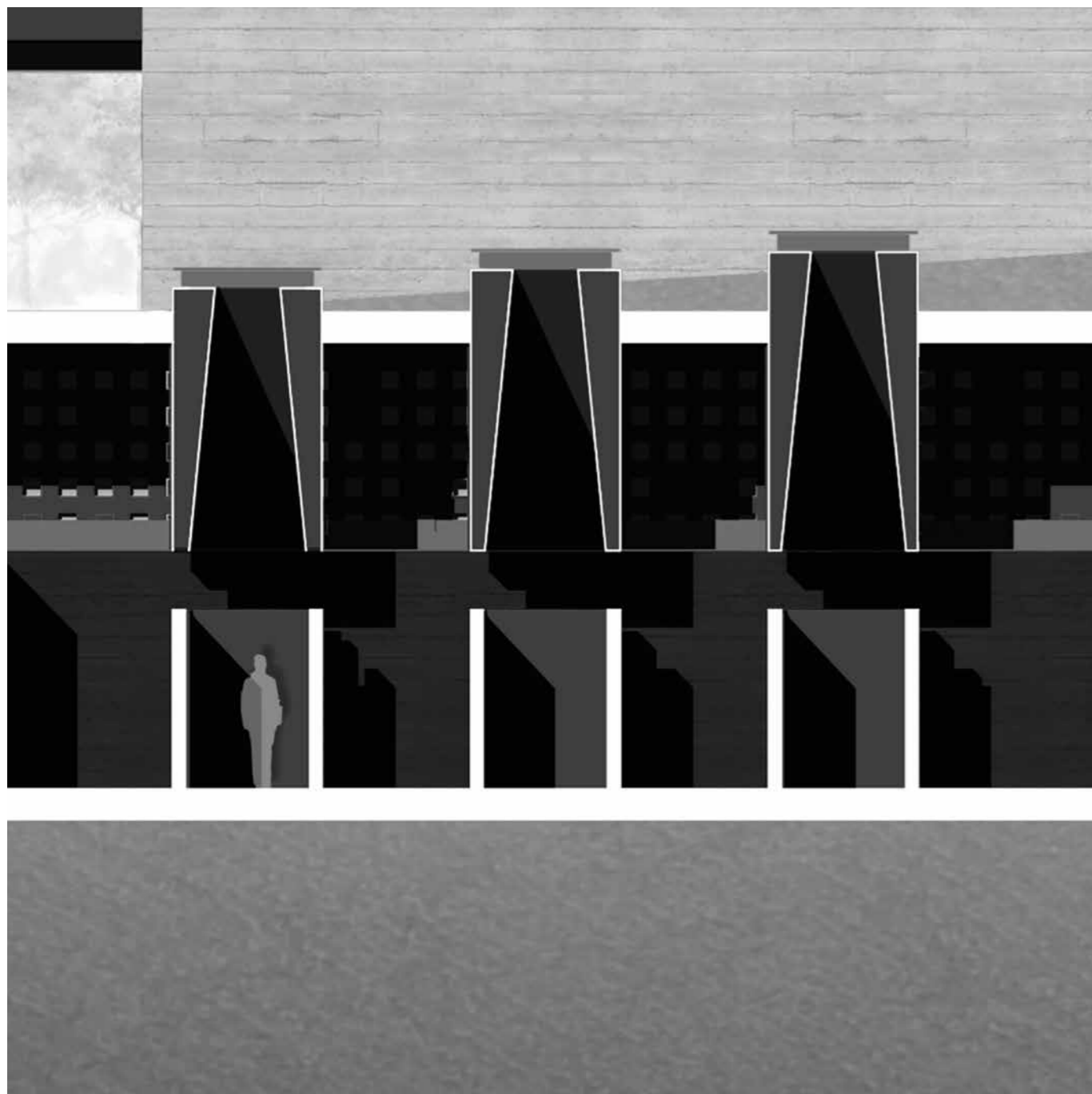
ΤΟΜΗ Γ3-Γ3'

Η ΑΠΩΛΕΙΑ

Μετά από κάθε είδους απώλεια ή άλλο τραυματικό γεγονός η πρώτη αντίδραση είναι η άρνηση, δηλαδή η μη αποδοχή του.

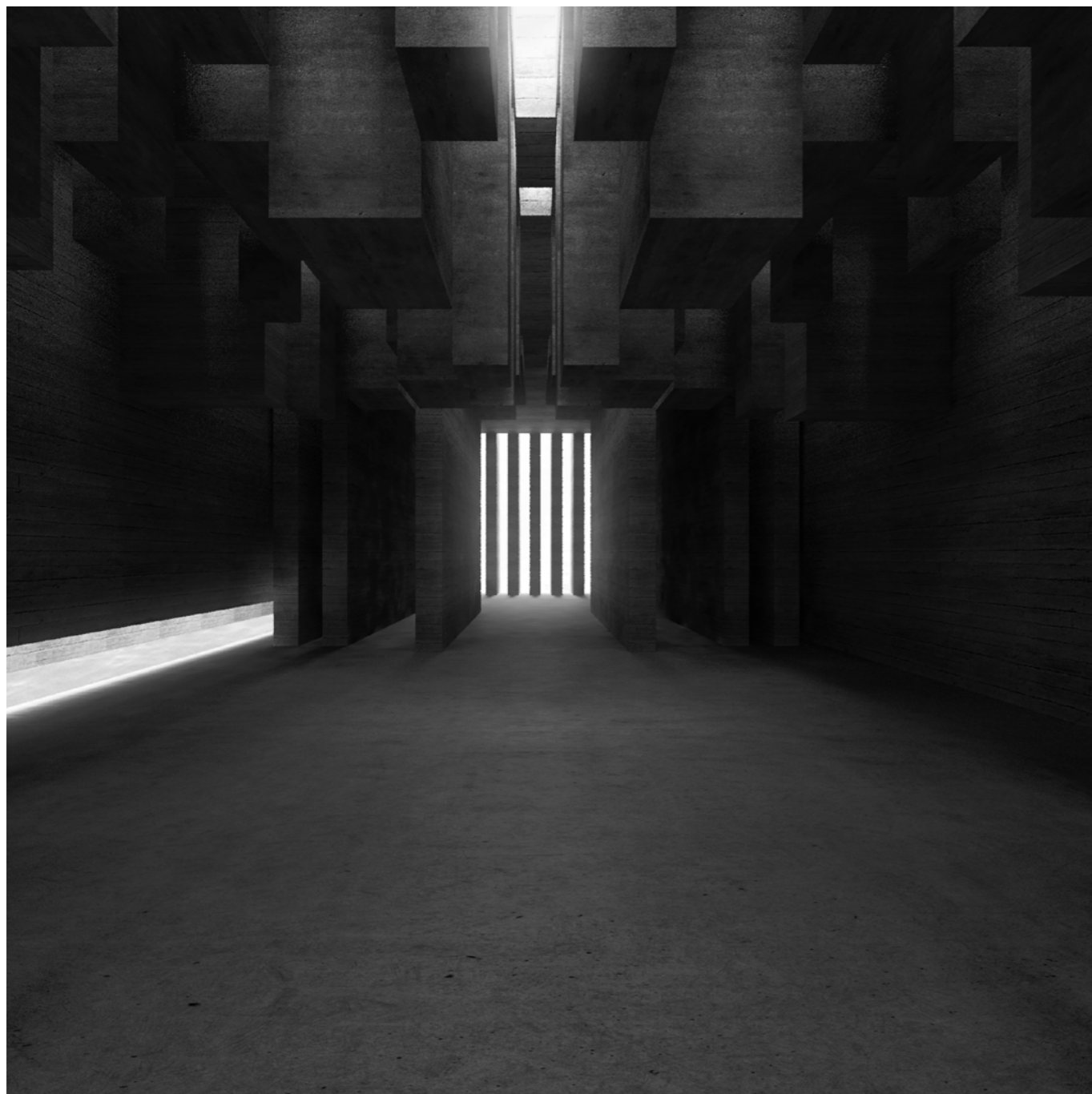
Στο χώρο αυτό, το πρώτο δωμάτιο εμπειρίας, ο επισκέπτης έρχεται αντιμέτωπος με αμέτρητα πορτρέτα τα οποία μέσω προβολέα [projector] εικονίζονται στους τοίχους. Η χρήση προβολέα εμποδίζει τον επισκέπτη να παρατηρήσει από κοντινή απόσταση τα πρόσωπα, αφού όσο πλησιάζει την επιφάνεια προβολής - τον τοίχο - τόσο περισσότερο διακόπτεται με την φιγούρα του την προβολή βλέποντας τελικά την σκιά του.

Η ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗ

Μετά το πρώτο σοκ της απώλειας ακολουθεί το στάδιο της διαπραγμάτευσης η οποία αφορά μια εσωτερική πάλη για το τι χάθηκε, για το τι τελικά απέμεινε και για το τι θα ήταν προτιμότερο να είχε συμβεί.

Το δεύτερο δωμάτιο εμπειρίας επιχειρεί να μετατρέψει τη διαπραγμάτευση από μια εσωστρεφή διαδικασία σε μία περισσότερο εξωστρεφή. Η εμπειρία αυτή θα μπορούσε να ταυτιστεί με την διαδικασία της εξομολόγησης ή την διαδικασία της ομαδικής θεραπείας κατά τις οποίες η εξωτερικευση συμβάλλει στην ταχύτερη αποδοχή του γεγονότος και στην ανακούφιση. Στο χώρο υπάρχουν εννιά κουβούκλια απομόνωσης στα οποία ο επισκέπτης μέσω οπτικοακουστικού υλικού [βίντεο + ήχος] έρχεται αντιμέτωπος με προσωπικές μαρτυρίες και γεγονότα.

Ο ΕΓΚΛΩΒΙΣΜΟΣ | Η ΠΑΓΙΔΕΥΣΗ

Η εσωτερική παγίδευση βιώνεται όταν γίνει πλήρης αποδοχή του γεγονότος. Το άτομο νιώθει εγκλωβισμένο στον ίδιο του τον εαυτό χάνοντας την ουσία της ύπαρξής του, αναζητώντας ένα μικρό φως μέσα στο σκοτάδι.

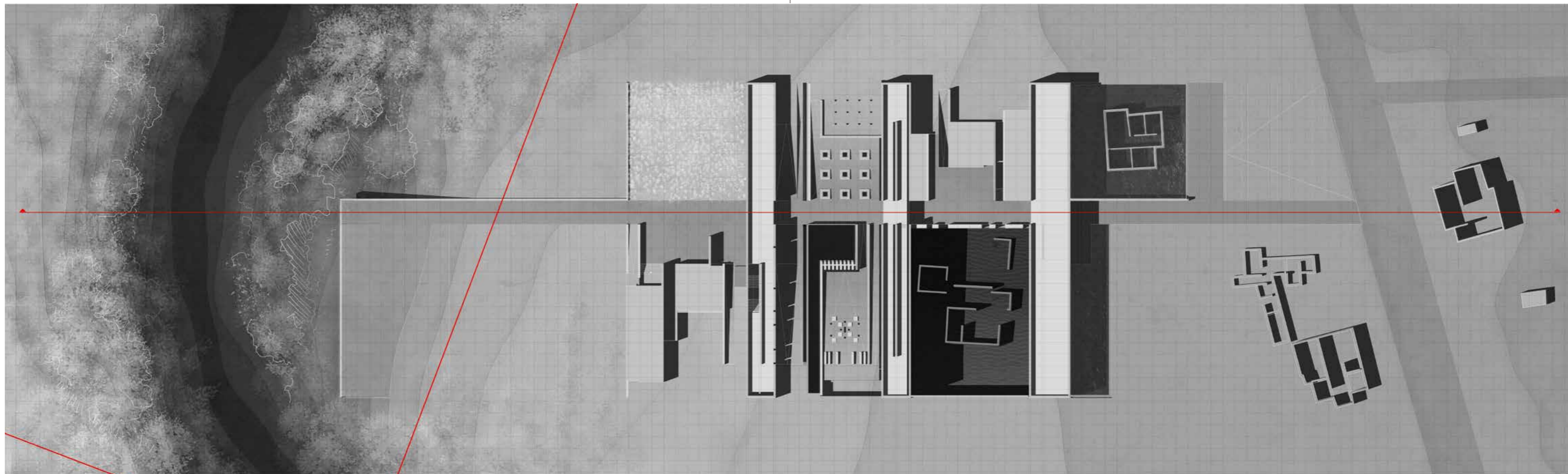
Στο τρίτο δωμάτιο εμπειρίας, τοιχία κερματίζουν το χώρο, ενώ κατακόρυφα στοιχεία αναρτώνται από την οροφή προκαλώντας αίσθημα δυσφορίας και εγκλωβισμού. Παράλληλα με την κίνηση υπάρχει ροή νερού η οποία όμως δεν γίνεται ακόμη ορατή αλλά είναι αισθητή ηχητικά. Από το βάθος του δωματίου εισέρχεται φυσικό φως ενώ όσο πλησιάζει ο επισκέπτης γίνεται πλέον ορατό δια μέσω τοιχίων το νερό το οποίο καταλήγει σε μία υπαίθρια δεξαμενή. Το υγρό στοιχείο σε συνδυασμό με το φυσικό φως το οποίο αντανακλά, συμβολίζουν την ελπίδα και την απελευθέρωση από το τραυματικό.

Η ΕΝΑΠΟΘΕΣΗ | Η ΑΝΑΔΥΣΗ

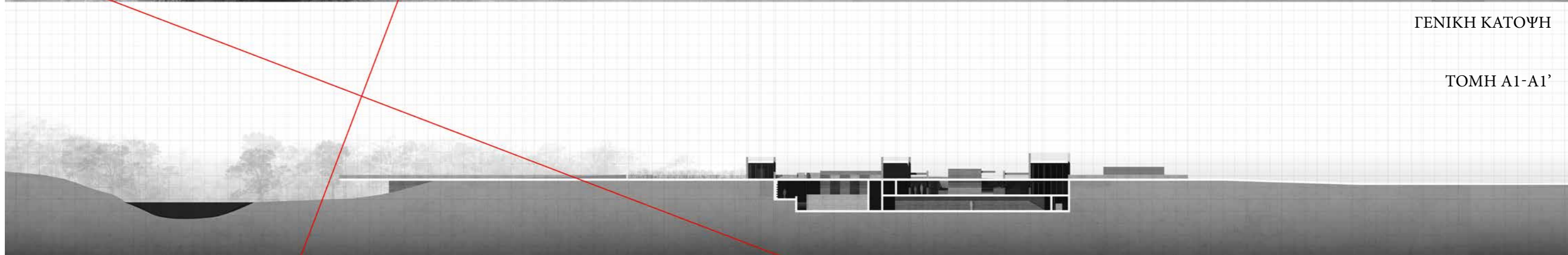
Η αποστασιοποίηση από το τραυματικό και εναπόθεση του στο παρελθόν. Η πορεία προς το μέλλον.

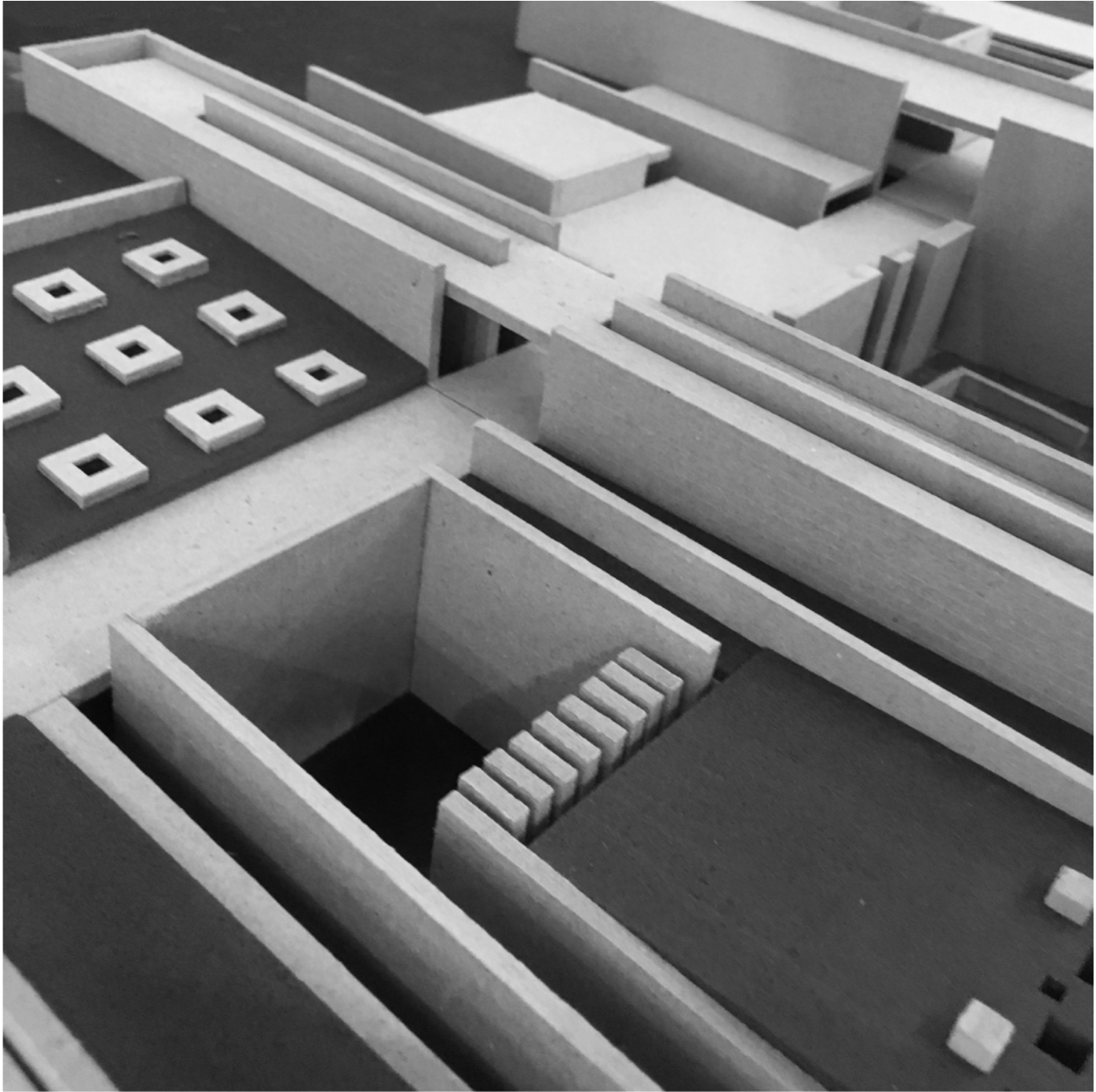
Το τέταρτο δωμάτιο εμπειρίας, αποτελεί το τελευταίο χώρο της αφήγησης. Στον τοίχο ο οποίος ορίζει και το τέλος της μνημονικής εμπειρίας υπάρχουν εσοχές - υποδοχές για εναπόθεση προσωπικών αντικειμένων. Τόσο η δομή όσο και η λειτουργία του μπορεί να παραλληλιστεί με θυρίδες αποταμίευσης ή και με ταφικό σύστημα. Είναι χώρος αποθήκευσης σημαντικών στοιχείων η αντικειμένων με υψηλή συναισθηματική αξία. Χώρος αποθήκευσης προσωπικής μνήμης. Ο επισκέπτης έχει την δυνατότητα να αφήσει προσωπικά αντικείμενα άμεσα συνδεδεμένα με το παρελθόν του. Έτσι, στο σύνολό τους τα αντικείμενα συνθέτουν ένα ψηφιδωτό από πολλές προσωπικές μνήμες δημιουργώντας μία νέα συλλογική μνήμη. Το έδαφος έχει ήπια κλίση οδηγώντας σε σταδιακή ανάβαση. Απελευθερωμένος από το παρελθόν ο επισκέπτης αναδύεται και πάλι στο παρόν, έχοντας την δυνατότητα να πορευτεί προς το μέλλον.

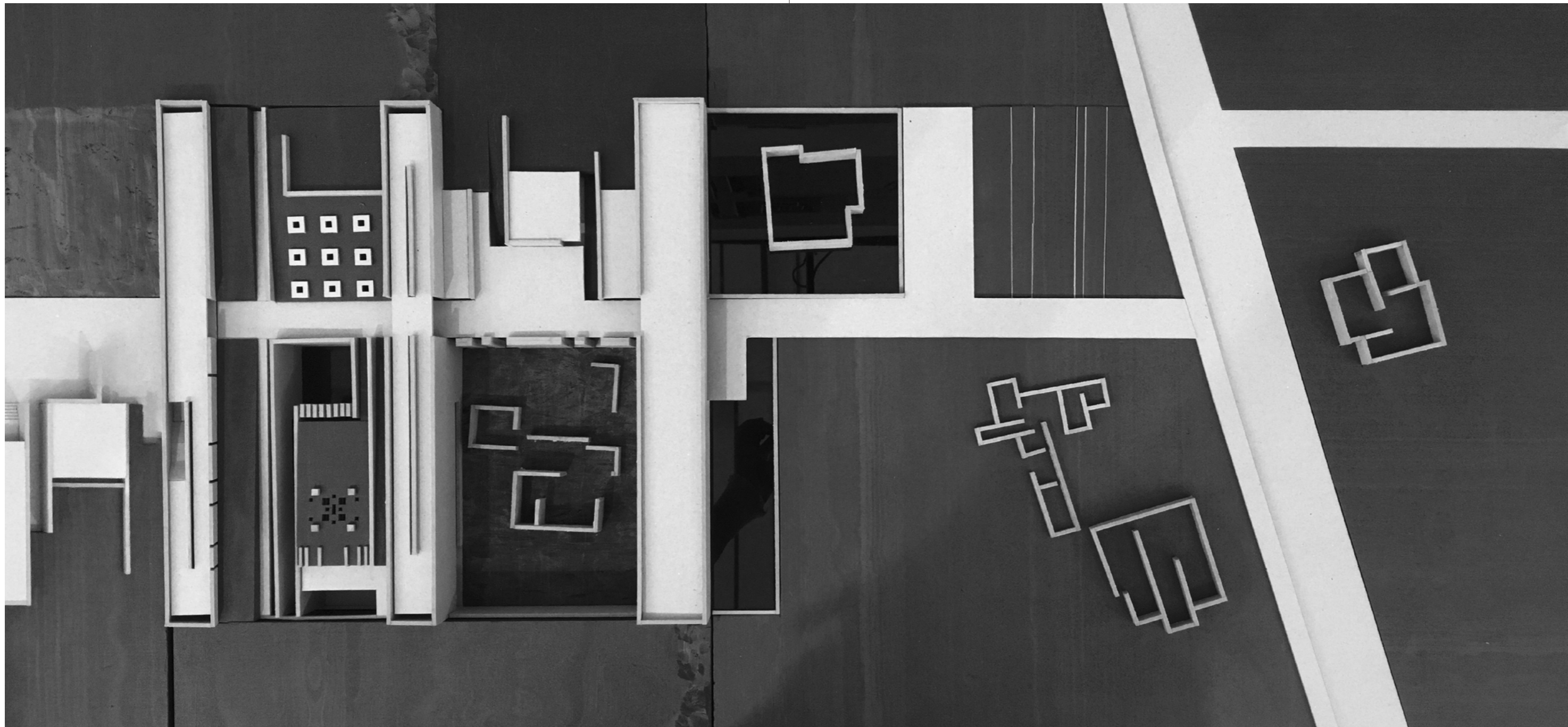
ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΟΨΗ

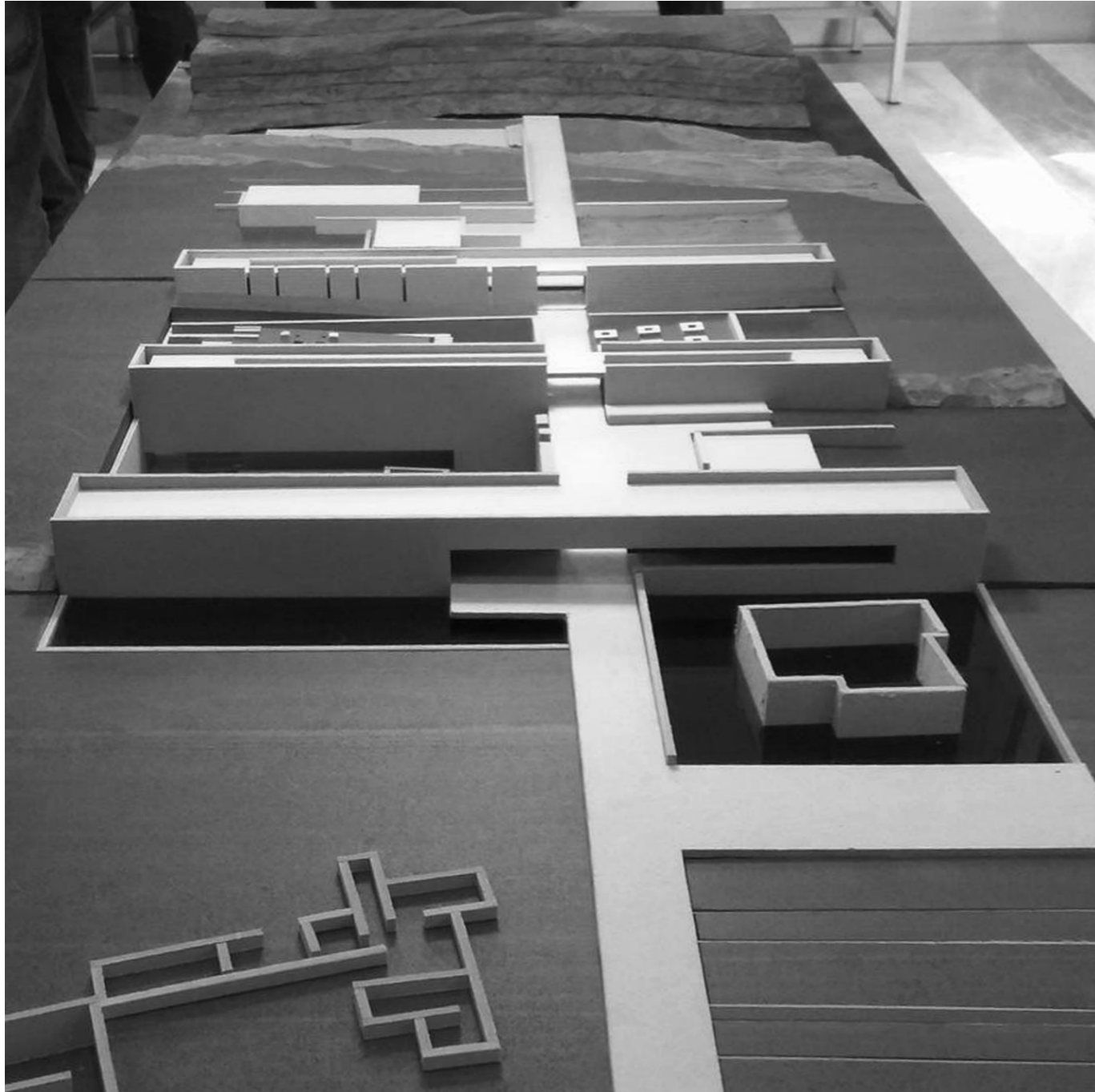
ΤΟΜΗ Α1-Α1'

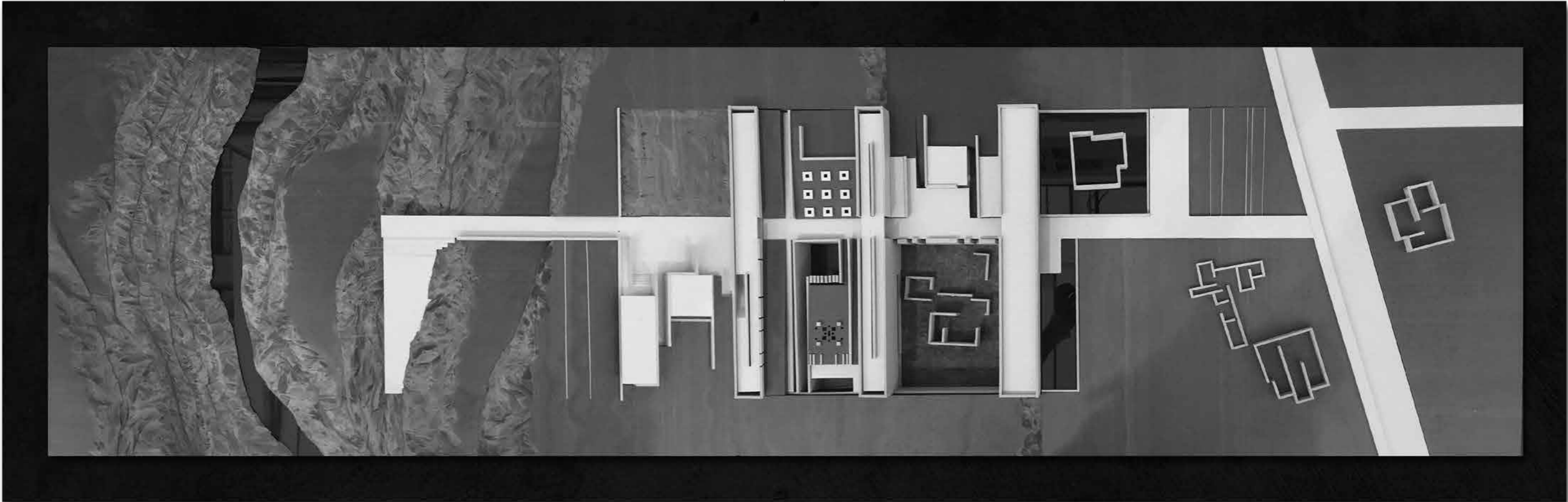

Ιδιαίτερα θερμές ευχαριστίες,

*Στους καθηγητές μου, που πορεύτηκαν μαζί μου, με υπομονή και
σχολαστικότητα, συμβάλλοντας το μέγιστο δυνατό στην δημιουργία και την
ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής,*

*Σε όλα τα αγαπημένα πρόσωπα που στάθηκαν δίπλα μου με κάθε τρόπο...
απο την αρχή. μέχρι το τέλος...*